

**Ago buni
John
yaku bura reyo
Ago di ini adina**

Mina Ago *buni John yaku bura reyo* bi Iesu, Sei di toga toga amedo ago kana, una rofu nioteimado. Adina ina yaku “amiye roaita nisi uni fogori amegamo” (1.14). Ini ago bura reyori, ini bura vededi vene yaku Iesu bi nitore rena moi vegu rina amiye ma Sei di mida mina rofu mokena vari gira aeyainedi dada, ye ini mokena vari gira aena ina rofu dudu vegu moigedi (20.31).

Ouresi agori bura reyo bi Iesu bi Sei di toga toga amedo ago ma gabi bi mokena vegu bedakai nioteimadedi. Mina mokena vegu una rofu nioteimadedi Iesu bi nitore rena moi vegu rina amiye, Sei di mida. Kamini sina sina yaku mina mokena vegu di adina nirorotari rededi. Amiye bedakai Iesu rofu mokena vari gira aesi ini usi dina vene niyadi ma bedakai fufuta masi mokena vari gira aegi moi kekevata usi diyadi. Koro 13—17 bi Iesu ini usi dina venesa auta reyadi di sina: ina moi gira reyo urusari ago ma amiye yaku satauro ikoko regika ina dogo regi di ago. Metona ago bi moi gira resi kota resi satauro ikoko reyadi ma dadi rae resi ini usi dina vene rofu ogau niyo di ago.

Koa reyo rema di sina (7.53—8.11) bi nanaka [] ideri amedo, adina bura tau ini ideri bi de, idu

bura bedakairi bura reyo dada.

John di ago tora di adina bi toga toga amei-bobina vegu Keriso dudu una maro. Mina bi beika gua moisifa, ma amiye kaere Iesu bi ida, ago rama ma vegu mina rofu mokena vari gira aegedi bi ka moigedi. *John* yaku vegu di ari neinei di beika baika dudu Sei di vegu oteimaro: koru, beredi, vabara, mamoe dogo redo amiye ini mamoesa, ma waini meko di yabo ini ramasa.

Beika sina ideri

Ouresi ago *1.1–18*

John Baptist ma Iesu di ouresi usi dina vene
1.19–51

Iesu moimai ariarari *2.1–12.50*

Metona ari Jerusalem ri ma ini atafuri *13.1–19.42*

Varika amiye di dadi rae rena ma ogau nina
20.1–31

Metona ago: Galilee ri dudusa ogau niyo *21.1–25*

Vegu amena di ago

¹ Senagi beika baika rina koderi, Ago bi sena amegamo; mina Ago bi Sei sa, ma mina Ago bi Sei. ² Ini adinari gutuna ina bi Sei sa amegamo. ³ Beika baika tau bi ina dudu vata niyadi; beika yokoi ini fufuta rofu bi de vata niyadi idu ina rofu maka. ⁴ Mina ago ideri bi vegu; ye mina vegu bi amiye di vabara. ⁵ Mina vabara yaku mukunari gagani kikido, ma mukuna yaku de ukafeyo.

⁶ Sei yaku amiye yokoi nifeideyo, ini roka bi John Baptist. ⁷ Ina deyo bi mina vabara di beika

✧ **1:6:** Mt 3.1; Mk 1.4; Lk 3.1–2

veyo kana mina niokugika, ye tau gade mina ago neidesi mokena vari gira aeyaganedi. ⁸ Iniye bi mina vabara de, idu bi mina vabara sina nigika deyo. ⁹ Mina bi rama vabara—mina yaku kono tora noibanuri desi amiye tau vakoi moi vabara redo.

¹⁰ Sei yaku mina Ago dudu kono riyo, ye mina Ago bi konori, idu amiye yaku bi de vei mama reyadi. ¹¹ Iniye di gaganiri deyo, idu iniye di vene yaku faiva de niyadi. ¹² Idu amiye tau gade kaere faiva nisi ini roka fafau mokena vari gira aeyadi, bi Sei di mida mida nigi di vava maro. ¹³ Sei di mida mida niyadi, una vata nisifa kana de, ma baba ura redo vata nigedi kana de, idu Sei iniye rofu vata niyadi.

¹⁴ Ma mina Ago bi amiye iniye nisi uni fogori amegamo. Ini vabara bi veyafa; mina vabara bi Baba rofu ini Mida yokoi maka fafau deyo kana, ma ini Baba bi buni tora gade ma rama iniye yaku vata baeyo.

¹⁵ John Baptist yaku niokugasa raka niyo, “Na yaku nigamaka amiye bi mini, resi niyaka, ‘Kaere na usi baedo, bi na kana de; bi isivaga iniye, na vata nina koderi ina bi amegamo dada.’ ”

¹⁶ Kamini una tau vakoi Ini vabara tora gutuna uni buni tora gade moi tanu resi moiya. ¹⁷ Sei yaku ini ago gira bi Moses dudu maro; idu buni tora gade ma rama bi Iesu Keriso dudu deyo. ¹⁸ Yokoi yaku Sei vena de, de iniye, idu ini Baba di eta rofu amedo amiye yaku una fafau Sei* yokoi maka moi ogau riyo.

* **1:18:** Sei; bura bedakai Mida nufa.

John Baptist di nirausi rena ago
(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-20)

¹⁹ Ye Jew vene di ourefeidenana vene yaku Sei ma amiye utari naivo vene ma Levi di rubu vene be Jerusalem gutuna nifeideyadi, ma John Baptist nikaiteyadi, “Ya bi kaere?”

²⁰ Ma John bi nisui de resi niogau regasa niyo: “Na bi Keriso de.”

²¹ Ye nikaiteyadi, “Makai ye ya bi kaere? Ya bi Elijah ba?”[☆]

Ma nikabai reyo, “Ide.”

Ma nikaiteyadi, “Ya bi mina Sei di ago nido amiye[†] ba?”

Kamini nikabai reyo, “Ide.”

²² Ye dudusa niyadi, “Makai ye ya bi kaere? Ya yaku beika una nigiya, mina moi dairi bogifa una nifeideyadi vene rofu: Ye ya kaya rofu bi beika nigiya?”

²³ Kamini niyo:[☆]

“Sei di ago niyo amiye roka Isaiah niyo kana, na bi ‘amiye yokoi di goroka gagani autu sanari raka nida:

Varika amiye di ida moi rorobo rifa!’ ”

²⁴ Pharisee di nifeidenana vene yaku
²⁵ nikaiteyadi, “Ya bi Keriso, ba Elijah, ba mina Sei di ago nido amiye de vonisi, ye beika resi babatiso reisa?”

²⁶ Ma nikabai reyo, “Na yaku koru dudu babatiso reida, idu yi fogori are redo amiye yokoi bi

[☆] **1:21:** Deut 18.15, 18; Mal 4.5 [†] **1:21:** mina Sei di ago nido amiye: Amiye kaere Keriso di dena moi ogau nigo. [☆] **1:23:** Is 40.3

ya ya toto. ²⁷ Ina bi na usi baego, idu na bi rorobo de ini yuka ro di maena younegida.”

²⁸ Mina vegu tau gade bi Jordan koru di meda dadido eta rofu Bethany‡ ri vata niyadi; mina sanari John yaku babatiso regamo.

Sei di Mamoe mida

²⁹ Ari uveyori John yaku Iesu ina rofu baedo ma vesi niyo, “Sei di Mamoe mida§ mini, kaere yaku kono tora noibanu vene di vegu no erufudo!

³⁰ Na yaku nigamaka amiye bi mini, resi niyaka, ‘Amiye yokoi na usi baedo, bi na kana de; bi isivaga iniye, na vata nina koderi ina bi amegamo dada.’ ³¹ Ye na kaya na toto ina, idu na baeyaka bi koru dudu babatiso regamaka bi Israel vene rofu ina niokugika.”

³² Ma John bi ini beika veyo mina niokuyo: “Vima bi pune erena kana oma gutuna desi ina fafau rou riyo mina veyaka. ³³ Na kaya na toto ina, idu Sei, kaere yaku koru dudu babatiso regi na nifeideyo, bi na rofu niyo, ‘Vima vegiya ma desi amiye yokoi fafau amego; mina bi kaere Vima kikifa dudu babatiso rego.’ ³⁴ Ma na bi vesi niokuyaka ina bi Sei di mida.”

Iesu di ouresi usi dina vene

³⁵ Ari uveyori John bi mironari ini usi dina amiye remanusa dudusa are regamadiri, ³⁶ Iesu

‡ **1:28:** Bethany; bura bedakai Bethabara nufa. § **1:29:** Sei di Mamoe mida: Jew vene di vegu dada Sei ini vegu no koite makugi bi mamoe mida ori sisika regamadi. Mamoe mida di dava bi Sei di nemokori ina vene moi ruaka reyo. Iesu ini roka “Sei di mamoe mida” vo niyadi, adina bi uni vegu no koite makugi ini amena vegu maro.

nana rei bae boyo ma vesi niyo, “Sei di Mamoe mida bi mini!”

³⁷ Kamini ini usi dina vene remanu mina nei-desi Iesu usi boyadi. ³⁸ Iesu kero resi ina usi baededi mina vesi nikaiteyo, “Ya bi beika maina rededi?”

Ma nikabai reyadi, “*Rabbi* (ini adina bi ‘Oteimana amiye’), ya bi goinari ameisa?”

³⁹ Nikabai reyo, “Baesi ma ya kaya vegedi.” Ye inasa bosu ini amedo sana vesi mina medari ameyadi, meda nemoko bi 4 kana uriyenau niyo dada.

⁴⁰ Ina vene kaere John ago niyo mina neidesi Iesu usi boyadi yokoi bi Andrew, Simon Peter di dubuini. ⁴¹ Kamini ini dubuini Simon siko baku resi niyo, “Una bi Keriso (ini adina bi ‘Auba reyo amiye’) baku reyafa.” ⁴² Resi Iesu rofu afei boyo.

Ma vesi niyo, “Ye ya bi Simon, John** di mida, idu bi yi roka Cephas (ini adina bi Peter o ‘fore’) nigedi.”

Iesu yaku Philip ma Nathanael raka niyo

⁴³ Ari uveyori Iesu Galilee bogika mokeyo. Philip baku resi niyo, “Na usi bae!” ⁴⁴ (Philip bi Bethsaida taoni amiye, Peter ma Andrew yaku amededi taoni.) ⁴⁵ Philip yaku Nathanael baku resi niyo, “Una bi Moses yaku ago girari ma Sei di ago niyadi vene ka bura reyadi di amiye baku reyafa. Ina bi Iesu Nazareth amiye, Joseph di mida.”

⁴⁶ Ye Nathanael yaku niyo, “Beika buni Nazareth gutuna baego?”

Ma nikabai reyo, “Baesi ve.”

** **1:42:** John; bura bedakai Jonah nufa.

⁴⁷ Nathanael baeyori, Iesu yaku vesi niyo, “Mina bi rama iniye Israel amiye; ini ideri bi ofa sina yokoi de!”

⁴⁸ Ma nikaiteyo, “Gokai ida dudu na vei mama reyo?”

Ma nikabai reyo, “Philip ya raka nina koderi, ya bi fuka yabo gabireri na bi sena ya veyaka.”

⁴⁹ Ma nikabai reyo, “Oteimana amiye, ya bi Sei di mida; ya bi Israel di Kini!”

⁵⁰ Ma niyo, “Ya bi fuka yabo gabireri ya vesi nida, dada mokena vari gira aesa ba? Beika baika tora besa vegiya!” ⁵¹ Resi niyo, “Rama iniye ya nida:†† oma bi ekego ma Sei di naivo naivo vima bi Amiye di mida fafau dega bogasa rebigedi kana vegedi.”☆

2

Rema mena irakuna Cana ri

¹ Meda regodenu koina niyori, bi mena irakuna yokoi Cana, Galilee gaganiri. Ma Iesu ini nono ka mironari ² ma Iesu ini usi dina venesa ka boyadi mena irakunari daga reyadi. ³ Waini koina niyori, Iesu ini nono yaku ina rofu niyo, “Ina vene di waini bi koina niyo.”

⁴ Ma nikabai reyo, “Na rofu bi beika? Nai meda nemoko bi okina kode.”

⁵ Idu ini nono yaku naivo reredi vene rofu niyo, “Ya rofu beika nigo bi refa.”

⁶ Mironari bi koru di urena daidai tora kono kaka dudu riyadi tora tora 6 moi vataru reyadi; Jew vene yaku mina dudu moi ruaka rina vegu

†† **1:51:** Bura bedakai ka gabi nufa. ☆ **1:51:** Gen 28.12

reyadi. Mina yokoi yokoi bi 75-115 litre kana. ⁷ Iesu yaku naivo naivo vene rofu niyo, “Urena bi koru moi vata baefa.” Ma evade moi vata baeyadi. ⁸ Kamini ina vene rofu niyo, “Gua mamoe be erausi resi irakuna ourefeidenana amiye rofu moi bofa.” Makai resi moi boyadi. ⁹ Mina irakuna ourefeidenana amiye yaku koru kero resi waini niyo mina irigasa goinari baeyo bi toto, idu koru erausi rena naivo redevi vene maka ina diba. Ye irakuna ourefeidenana amiye yaku rema mego amiye raka nisi ¹⁰ niyo, “Amiye tau gade yaku waini burefe ouresi moi yakudedi ma okina vene yaku iri vau regedi mamoe waini buni de magedi. Idu ya bi waini burefe moi gira rei baeyo gua mamoe!”

¹¹ Mina bi ini ouresi mokena vegu, Cana Galilee gaganiri reyo; mironari ini vabara moi ogau riyo ma ini usi dina vene ina rofu mokena vari gira aeyadi.

¹² Mina usi ini nono ma ini dubuiyaka ma ini usi dina venesa Capernaum taoni bosi mironari meda be ameyadi.✧

Iesu yaku Sei nivakena yavari boyo

(Mt 21.12-17; Mk 11.15-17; Lk 19.45-48)

¹³ Jew vene di Ferei ebu rena irakuna meda bi negau niyori, Iesu bi Jerusalem ri boyo.✧

¹⁴ Kamini Sei nivakena yava ideri bi boromakau, mamoe ma pune erena sero rena vene ma fore senesi rena vene ameinu redevi ma baku reyo.

¹⁵ Buburu vai rena maena risi mamoe ma boromakausa Sei nivakena yavari umeki rei feidesi

fore senesi rena vene di fore moi urafo rei makusi ini teiboro moi evairo riyo. ¹⁶ Resi pune erena sero rena vene rofu yomakai niyo, “Minari moi etagae rifa; nai Baba di yava bi yi maketi sana ga rifa!” ¹⁷ Ini usi dina vene yaku burari riyo kana mokei tora reyadi, “Yi yava rofu mokei tora reida, bi nai uka meko ita kana vaido.”✧

¹⁸ Ye Jew vene nikaiteyadi, “Beika rebe una rofu oteimagiya ma diba nigifa ya vava nufa mina kana vegu reisa bi?”

¹⁹ Kamini nikabai reyo, “Mina Sei nivakena yava ukero vau regedi ma meda regodenuri na dudusa akugida.”✧

²⁰ Ye niyadi, “Mina Sei nivakena yava bi lagani 46 moiyo mamu aku vau reyadi, idu ya yaku meda regoderi akugiya ba?”

²¹ Idu bi ini roaita nikake dudu ago niyo. ²² Mina dada muyesi dadi rae reyori, ini usi dina vene yaku mina ago niyo mokei kero resi Sei di ago ma Iesu di ago rofu mokena vari gira aeyadi.

Iesu yaku amiye di uka mokena diba niyo

²³ Iesu bi Jerusalem ri Ferei ebu rena irakunari amegasa rebe bedakai reyori, amiye tau yaku mina mokena vegu vesi ina rofu mokena vari gira aeyadi. ²⁴ Idu Iesu ina kaya ini uka tau di mokena ina vene rofu de maro, adina bi mina amiye tau gade ini uka diba nisi ²⁵ amiye yokoi yaku amiye rofu nioteimagi bi baku rena de, adina amiye di uka mokena bi sena veifateyo.

✧ **2:17:** Ps 69.9 ✧ **2:19:** Mt 26.61; 27.40; Mk 14.58; 15.29

3

Iesu ma Nicodemus

¹ Pharisee amiye yokoi ini roka Nicodemus, ina bi Jew vene di ourefeidenana amiye yokoi. ² Urusa yokoiri Iesu rofu baesi niyo, “Oteimana amiye, una una diba ya bi oteimana amiye, kaere bi Sei gutuna deyo, adina Sei inasa de bi, amiye yokoi mina kana rebe ya reisa kana de rego.”

³ Ma nikabai reyo, “Rama iniye ya nida: amiye yokoi yaku Sei di ourefeidenana amena sana bi de vego, idu ina bi dudusa vata nigo mamu.”

⁴ Ma nikaiteyo, “Amiye bi ugava niyo, idu gokai ida dudu vata nigo? Rama iniye ini nono di rivo ideri dudusa uru remanu de dui resi vata nigo!”

⁵ Ma nikabai reyo, “Rama iniye ya nida, amiye yokoi yaku Sei di ourefeidenana amena sana bi de dui rego bogo ma ina bi kuru ma Vima dudu vata nigo mamu. ⁶ Roaita yaku bi roaita evata rido, ma Vima yaku bi vima evata rido. ⁷ Tururu ga refa mina ago ya nidari, ‘Ya dudusa dairisi vata niyagane.’ ⁸ Aura yaku yomina eta ma yomirona eta rofu fu resi kukuroka nido ma neideisa, idu ya ya toto goina esona gutuna baedo ma goina dakai dido bi. Ye mina bi amiye tau noibanu Vima dudu vata nina bi makai.”

⁹ Ma dudusa nikaiteyo, “Mina bi gokai makai?”

¹⁰ Ma niyo, “Ya bi Israel vene di oteimana amiye, idu ya bi mina beika baika ya ya toto?”

¹¹ Rama iniye ya nida, beika una diba bi nisifa, ma beika veyafa bi niokusifa mini, idu ya vene bi uni beika nisifa bi de neidededi. ¹² Na ya rofu bi kono di beika baika niyakari, idu ya mokena vari

gira de aeyadi; ye na bi oma di beika baika rofu nigidari, gokai dudu ya mokena vari gira aegedi?
 13 Ma amiye yokoi yaku omari de boyo, idu yokoi maka bi oma gutuna deyo; mina bi Amiye di mida maka.”*

14 Ye Moses yaku gagani autu sanari aruma moi odoro reyo kana, ye Amiye di mida makai ka moi odoro riyainedi, ✧ 15 amiye kaere ina rofu mokena vari gira aego bi† toga toga ameibobina vegu baku rego dada. 16 Adina Sei yaku konori amededi vene besa uka maro, ye ini Mida yokoi maka maro, ye kaere ina rofu mokena vari gira aego, bi de muyego idu toga toga ameibobina vegu baku rego dada. 17 Adina Sei yaku ini Mida konori bi kono amededi vene kota regika de nifeideyo, idu ina dudu moi vegu rigo dada.

18 Kaere ina rofu mokena vari gira aedo bi kota de rego, idu kaere yaku mokena vari gira de aedo bi sena kota reyo, adina bi Sei di mida yokoi maka di roka rofu mokena vari gira de aeyo. 19 Ye mina bi kota rena di vegu: vabara bi kono tora noibanuri deyo, idu amiye bi vabara feresi mukuna rofu uka maradi, adina ini moi raga rededi vegu bi no. 20 Adina amiye tau gade kaere vegu no moi raga rededi bi vabara fufuta masi negari de baegedi, ini vegu erau nigedi baebu. 21 Idu amiye kaere yaku vegu rama redo bi vabarari baego, ye ina kaya vei mama rego ini vegu bi Sei dudu reyo dada.

Iesu ma John Baptist

* **3:13:** Bura bedakai ka kaere bi omari amedo nufa. ✧ **3:14:** Num 21.9 † **3:15:** Bura bedakai ka de muyesi idu nufa.

²² Mina usi Iesu ma ini usi dina vene Judea gagani eta rofu boi neyadi, ye mironari ina venesa amesi babatISO regamo. ²³ John ka Aenon ri Salim atafu babatISO regamo, adina mironari bi koru tora gade, ma amiye ka degamadi babatISO regika. ²⁴ (John bi diburari aena koderi.)✧

²⁵ John di usi dina vene bedakai ma Jew amiye yokoi‡ moi ruaka rina vegu dada kayamo resi ²⁶ John rofu baesi niyadi, “Oteimana amiye, mina amiye kaere bi yasa Jordan koru di berou eta rofu ma ya yaku ini ago niokuyo, gua ina bi amiye babatISO redo, ma amiye tau gade bi ina rofu bodedi!”

²⁷ Kamini nikabai reyo, “Amiye yokoi yaku beika baika yokoi de moigo, Sei omari yaku mago mamO. ²⁸ Ya vene ka na yaku niyaka kana niokudedi, ‘Na bi diya Keriso, idu na siko ouregi nifeideyo.’✧ ²⁹ Rema megI redo rumana bi ini rema nufa. Rema mego amiye di asini bi are resi ini goroka neidegasa ada tora redo. Mina dada na ada tora iniye reida. ³⁰ Ini roka bi boi tora niyaine, idu nai bi keika niyaine.”

Amiye kaere oma gutuna deyo

³¹ Odoro gutuna deyo amiye bi beika baika tau gade di vava nufa; kaere amiye mina kono di, ina bi mina kono amiye ma mina kono di beika baika tau gade di ago nido. Kaere omari gutuna deyo amiye bi mina beika baika tau gade rofu ina bi odoro iniye. ³² Ina yaku beika vesi neideyo rofu ago niokudo, idu amiye yokoi yaku ini niokuna

✧ **3:24:** Mt 14.3; Mk 6.17; Lk 3.19-20 ‡ **3:25:** amiye yokoi; bura bedakai vene bedakai nufa. ✧ **3:28:** Jn 1.20

ago bi de neideyo. ³³ Idu kaere ini niokuna ago neidedo, makai nido Sei bi rama iniye. ³⁴ Adina Sei yaku nifeideyo amiye bi ini ago nido, Sei yaku Vima di beika baika tau gade mado dada. ³⁵ Baba yaku ini Mida uka maro, dada beika baika tau gade di vava ini vanari aeyo.✧ ³⁶ Amiye kaere ini Mida rofu mokena vari gira aedo bi toga toga ameibobigo, idu kaere ini mida di ago de neidedo bi toga toga ameibobina vegu bi de vegu, ye Sei di gubuyo tora ina fafau amebigo.

4

Iesu ma Samaria rema

¹ Pharisee vene neideyadi Iesu bi usi dina vene tau gade moi babatiso reyo, idu John bi tau de. ² (Rama iniye Iesu bi ina kaya babatiso de regamo, idu ini usi dina vene maka yaku reyadi.) ³ Kamini Iesu Judea feresi dudusa Galilee ri deyo; ⁴ idau bi Samaria gagani tobo toboma boyo.

⁵ Ye ina bi Samaria di taoni yokoi okiyo, ini roka bi Sychar; mina atafuri Jacob yaku ini mida Joseph kono kefuka maro.✧ ⁶ Jacob di guri koru bi mironari, ma Iesu yava ika oto dina rofu kosika no iniye reyo, ye mina guri koru atafuri ameinu reyo meda tobo niyo kana.

⁷ Kamini Samaria rema yokoi koru ugika baeyo ma Iesu yaku ina rofu niyo, “Koru be na ma.”

⁸ (Adina ini usi dina vene bi iruku voi regika taoni rofu neyadi.)

⁹ Ma nikabai reyo, “Ya bi Jew amiye ma na bi Samaria rema—ye gokai resi na rofu koru usa

✧ 3:35: Mt 11.27; Lk 10.22 ✧ 4:5: Gen 33.19; Josh 24.32

nisa?” (Adina Jew vene bi Samaria venesa auta de rededi.)[☆]

¹⁰ Iesu yaku nikabai reyo, “Sei yaku beika mado ma kaere yaku koru ya usa nido bi diba niyo vonisi, ya bi ina usa niyagadu ma ina yaku vegu koru ya maraidu.”

¹¹ Ma niyo, “Varika amiye, ya bi koru una di beika baika yokoi de nufa ma guri koru ka bi soku tora. Goinari mina vegu koru moigiya? ¹² Uni tutubena Jacob yaku mina guri koru una masi iniye mina koru iriyo ma ini mida mida ma ini boromakau ka iriyadi. Ye ya bi ini isivaga ebu reisa ba?”

¹³ Ma nikabai reyo, “Amiye tau gade kaere yaku mina koru irigediri, bi dudusa koru vaigedi, ¹⁴ idu kaere amiye na yaku magida ma irigo koru bi toga toga koru de vaigo. Na yaku ina rofu magida koru bi ini ideri koru buruka nisi furu furu regasa makai toga toga ameibobina vegu mago.”

¹⁵ Ma rema yaku niyo, “Varika amiye, mina koru na ma kumo koru de vaigida ma dudusa minari baesi koru de ubigida.”

¹⁶ Ma ina rofu niyo, “Nesi yi maruka raka nisi dairisi bae.”

¹⁷ Kamini nikabai reyo, “Na bi rumana koina.”

Ma niyo, “Ya bi rumana koina vo niyo bi rama niyo. ¹⁸ Adina ya rumana 5 meyo, ma gua mina ameisa amiye bi diya yi maruka. Ya yaku beika ruika niyo bi rama.”

¹⁹ Ma niyo, “Varika amiye, na yaku ya veida ya bi Sei di ago nido amiye. ²⁰ Uni tutubena vene yaku mina omunari Sei nivakegamadi, idu ya Jew

[☆] 4:9: Ezra 4.1-5; Neh 4.1-2

vene nidedi bi Jerusalem ri maka amiye yaku Sei nivakeyagadu.”

²¹ Kamini Iesu yaku niyo, “Rema, na rofu mokena vari gira ae, ari baego ya vene yaku mina omunari bi de ma Jerusalem ri ka Baba de nivakegedi. ²² Ya vene bi beika nivakededi bi ya toto; idu una bi kaere nivakesifa bi una una diba, adina moi vegu rina bi Jew vene rofu baedo. ²³ Idu ari baedo ma gua okiyo mini, ye nivakei mona rededi vene bi ini Vima di vava ma ago rama dudu Baba nivakebigedi; adina Baba yaku mina kana vene ina rofu nivakegi maina redo. ²⁴ Sei bi vima, ma ini nivakededi vene bi Vima di vava ma ago rama dudu maka nivakebiyaganedi.”

²⁵ Mina rema yaku niyo, “Na na diba mina Auba reyo amiye (Keriso vo nidedi) baego. Baegasa bi beika tau vanu una ni mona rego.”

²⁶ Ma niyo, “Na kaere yasa ago nida bi mina amiye.”

²⁷ Mina nigamori ini usi dina vene dairi okisi ma remasa ago nigasa amedo mina vesi tururu reyadi. Idu yokoi yaku de nikaiteyadi, “Ya beika ura reisa?” o, “Beika resi ya mina remasa ago nisa?”

²⁸ Ye rema ini koru urena feresi taoniri dairi nesi amiye rofu nioteimaro, ²⁹ “Baefa amiye yokoi kaere na beika tau vanu reyaka mina na nioteimaro veyagane. Rama mina bi Keriso ba?”

³⁰ Amiye taoni fere yakusi Iesu urana baeyadi.

³¹ Mina fuofuori ini usi dina vene yaku ina niegira regasa niyadi, “Oteimana amiye, beika be iri!”

³² Idu ina vene rofu niyo, “Nai irina iruku bi ya vene ya toto.”

³³ Ye iniye iniye kamini niyadi, “Amiye yokoi yaku iruku moi bae maro baeko?”

³⁴ Ma niyo, “Nai iruku bi nai Baba, kaere na nifeideyo amiye, di ura resi ini moimai rei vau regida. ³⁵ Ya yaku yomakai nidedi, ‘Eyo 4 maka nigo kumo usi bi nonobo rina meda okigo.’ Idu na yaku nida, yi nemoko aresi ma muro ne resi vefa. Iruku bi kaka niyo, ye nonobo rina negau niyo!

³⁶ Amiye kaere butu butu redo bi sena ini moimai rena di davana moisi toga toga ameibobina vegu di iruku ka butu butu redo; ye varido amiye ma butu butu rena amiye vakoi ada regedi dada.

³⁷ Ye mina ago bi rama, ‘Amiye yokoi bi vari vari redo ma yokoi bi butu butu redo.’ ³⁸ Na yaku ya nifeideyaka bi moimai de reyadi sanari butu butu reyaganedi. Amiye bedakai mironari moimai reyadi ma gabi ya vene bi ina venesa vakoi moimai reyadi.”

³⁹ Samaria vene tau mina taoniri Iesu rofu mokena vari gira aeyadi, adina mina rema yaku ago niokuyo, “Na beika tau vanu reyaka mina na nioteimaro.” ⁴⁰ Ye Samaria vene yaku ina rofu desi usa niyadi ina venesa ameyainedi, ma meda remanu ameyo.

⁴¹ Kamini besa amiye tau gade mokena vari gira aeyadi ini ago dada. ⁴² Mina rema rofu yomakai niyadi, “Una bi mokena vari gira aeyafa, idu diya ya beika niyo dada; idu gua uniye neide mama resi diba niyafa rama iniye mina bi* kono

* **4:42:** Bura bedakai ka Keriso nufa.

tora noibanu di moi vegu rina amiye.”

Iesu yaku ourefeidenana amiye yokoi di mida moi buni riyo

⁴³ Meda remanu koina niyori, bi Galilee urana boyo. ⁴⁴ Adina Iesu iniye niokuyo, “Ini rautu vene yaku Sei di ago nido amiye kikifa de rededi.”✧

⁴⁵ Ye Galilee okiyori, Galilee vene yaku faiva niyadi, adina bi Jerusalem irakunari bosi ini beika tau vanu reyo mina veyadi dada.✧

⁴⁶ Ye dudusa Cana taoni Galilee gaganiri dairiyo; minari bi sena koru moi kero resi waini riyo. Ma mironari Capernaum ri bi ourefeidenana amiye yokoi kaere ini mida gauka varegamo.✧

⁴⁷ Mina amiye neideyo Iesu bi Judea gutuna Galilee ri okiyo. Mina neidegasa bosi usa niyo ini mida, kaere bi muyena tumusa, desi moi buni riyainedi. ⁴⁸ Ma niyo, “Ya vene bi rebe ma mokena vegu vegedi vonisi mamu, bi mokena vari gira aegedi.”

⁴⁹ Ye ourefeidenana amiye yaku niyo, “Varika amiye, ya bi evade de baegiyari, bi nai mida muyego.”

⁵⁰ Ma Iesu yaku nikabai reyo, “Di, yi mida bi vegu nigo!”

Mina amiye yaku ini ago nisi mokena vari gira aesi diyo. ⁵¹ Ye idama bogamori, ini moimai rei tavoi rededi vene baku resi ina nioteimaradi ini mida bi vegu niyo.

⁵² Ye ina yaku nikaiteyo beika meda nemoko ramari ini mida buni niyo, ma ina vene yaku

✧ **4:44:** Mt 13.57; Mk 6.4; Lk 4.24 ✧ **4:45:** Jn 2.23 ✧ **4:46:** Jn 2.1-11

niyadi, “Ini roaita vaki vaki rena bi agiya meda nemoko yokoi uriyenauro fereyo.”⁵³ Ye baba yaku diba niyo bi Iesu yaku mina meda nemoko ramari ina rofu niyo, “Yi mida bi vegu nigo.” Ye ini yava vene tau noibanu ma iniyesa mokena vari gira aeyadi.

⁵⁴ Mina bi rebe uru remanu niyo mini Judea feresi Galilee ri baeyori.

5

Koru moka atafuri amiye yokoi moi buni riyo

¹ Mina usi Jew vene yaku irakuna yokoi reyadi ma Iesu bi Jerusalem ri boyo. ² Jerusalem ri mamoe di ida vena atafuri bi koru moka yokoi ini maravata 5 nufa; Hebrew agori ini roka bi Bethesda.* ³ Minari bi gauka vene tau gade—ne taufa vene, yuka no vene ma dibo anua vene.† ⁵ Mironari bi amiye yokoi kaere bi lagani 38 gauka reyo. ⁶ Iesu yaku mina amiye varegamo vegasa diba niyo ina bi ari doba tora makai varegamo. Ye nikaiteyo, “Ya ura reisa buni nigiya ba?”

⁷ Ma nikabai reyo, “Varika amiye, koru kita redori, koruri na moi nena amiye bi koina, ma dadi negi reidari, amiye yokoi bi sena ina ya siko na ebu resi nedo.”

* **5:2:** Bethesda; bura bedakai Bethzatha nufa. † **5:3:** Bura bedakai ka 3b–4 nufa: 3b Koru kita reyainedi nari regamadi, 4 adina uru yokoi yokoi Varika amiye di naivo vima yaku desi koru moi kita regamo. Ye koru kita kita regamori, kaere ouresi ina siko negamo bi ini gauka buni nigamadi dada.

⁸ Kamini ina rofu niyo, “Dadisi yi ekama vanau moisi nana re.” ⁹ Ye minari maka buni nisi ini ekama moisi nana reyo.

Mina bi Sabati medari ogau niyo, ¹⁰ ye Jew vene yaku mina moi buni riyo amiye rofu niyadi, “Gua bi Sabati meda, ma ago gira dudu yi ekama uakaigi bi tabu.” ✧

¹¹ Idu nikabai reyo, “Amiye kaere na moi buni riyo yaku yi ekama moisi nana re na niyo.”

¹² Ye nikaiteyadi, “Kaere amiye yaku makai reyainedi ya niyo?”

¹³ Idu mina buni niyo amiye bi ina toto mina amiye bi kaere, ini adina Iesu bi minari amededi amiye tau gade fogori forovai reyo.

¹⁴ Mina usi Sei nivakena yavari baku resi niyo, “Neide, ya bi buni niyo; besa vegu no ga re, de bi beika yokoi no iniye ya rofu vata nigo baebu.”

¹⁵ Kamini mina amiye disi Jew vene nioteimaro ina bi Iesu kaere yaku moi buni riyo. ¹⁶ Mina resi Jew vene yaku Iesu esika esika maradi,‡ bi Sabati medari mina vegu reyo dada. ¹⁷ Idu ina vene rofu niyo, “Nai Baba bi gua toga mina medari moimai redo, ma na ka moimai reida.”

¹⁸ Jew vene bi besa umuyegika maina regamadi mina ago dada, adina Sabati meda di ago gira ukero vau reyo maka de, idu ka nigamo Sei bi ini Baba ma mina ago yaku ina bi Sei sa moi yokoi maka riyo.

Mida di vava

✧ **5:10:** Neh 13.19; Jer 17.21 ‡ **5:16:** maradi; bura bedakai masi umuyegi di ida maina reyadi nufa.

¹⁹ Mina resi Iesu yaku niyo, “Rama iniye ya nida: Mida yaku inike beika yokoi de rego; ini Baba yaku beika redo, mina vesi maka redo. Adina beika Baba yaku redo bi Mida ka makai redo. ²⁰ Adina Baba yaku ini Mida uka masi ini beika tau gade inike redo mina oteimado. Ina yaku ka beika tora tora reyainedi oteimago, ye ya vene tururu regedi dada. ²¹ Baba yaku muyena edadisi ini vegu mado kana, Mida ka ini ura dudu kaere vegu mago vo nido bi mado. ²² Ye Baba ka amiye yokoi de kota redo, idu mina kota rena vava bi ini Mida maro, ²³ ye amiye tau gade ini Mida kikifa regedi, Baba rofu rededi kana. Amiye kaere ini Mida kikifa de redo, bi Baba kaere nifeideyo ina ka kikifa de redo.

²⁴ “Rama iniye ya nida: kaere nai ago neidesi na nifeideyo amiye rofu mokena vari gira aego, bi toga toga ameibobina vegu baku rego. Bi kota de rego, idu bi muyena feresi vegu rofu orefaro. ²⁵ Rama iniye ya nida: meda nemoko baego; rama bi sena okiyo—muyena vene yaku Sei di mida di goroka neidegedi, ye kaere neidededi bi vegu nigedi. ²⁶ Ye Baba iniye bi vegu di adina kana, makai ini Mida ka bi vegu di adina risi ²⁷ kota regi di vava maro, bi Amiye di mida dada. ²⁸ Mina rofu tururu ga refa, adina ini meda nemoko baego, guri aeyadi muyena vene tau gade yaku ini goroka neidesi ²⁹ ini guri gutuna dadi rae regediri: kaere vegu buni reyadi vene bi dadisi veguri amegedi, ma kaere vegu no reyadi vene bi dadigedi ma kota regedi.✧

✧ 5:29: Dan 12.2

Iesu di ago ninegau reyadi vene

³⁰ “Na kaya di vava dudu bi beika yokoi de regida; Sei yaku beika na nido kana makai kota reida, ye nai kota rena bi rama, ini adina na yaku beika regi reida bi na kaya di ura regika de, idu kaere yaku na nifeideyo di ura dudu maka.

³¹ “Na beika reida mina na kaya maka niokugida vonisi, mina beika nida bi ini rama de nufa. ³² Idu amiye yokoi yaku na beika reida rofu niokudo, ma na diba ina yaku na dada beika nido bi rama. ³³ Ya vene yaku John rofu ago moi feideyadi ma ago rama niokuyo.✧ ³⁴ Idu na beika reida di niogau rena ago bi diya amiye rofu, idu ya vene moi vegu riyainedi rofu mina ago nida. ³⁵ John bi ramefa kana, vaigasa vabara nigamo, ma ari tumu maka ini vabarari ada regi ura reyadi. ³⁶ Nai niogau rena ago yaku John di ago ebu reyo. Adina mina vegu regida di Baba yaku na maro, mina reida ma mina niogau rededi, Baba bi na nifeideyo dada. ³⁷ Ma Baba, kaere na nifeideyo, yaku ka na fafau niokuyo. Ini goroka toga de neidesi ini seira ka toga de veyadi.✧ ³⁸ Ma ini ago ka yi uka ideri amena de redo, ini adina nifeideyo amiye rofu mokena vari gira de aededi. ³⁹ Sei di ago vei mama rededi, ya mokededi bi minari toga toga ameibobina vegu baku regedi dada. Ma mina ago maka yaku na fafau niokudedi! ⁴⁰ Idu vegu moigika na rofu baena bi ura de rededi.

⁴¹ “Na bi amiye gutuna nai roka moi odoro rina bi maina de reida. ⁴² Idu na na diba yi ukari

✧ 5:33: Jn 1.19-27; 3.27-30 ✧ 5:37: Mt 3.17; Mk 1.11; Lk 3.22

Sei rofu uka mana de rededi. ⁴³ Na bi nai Baba di roka di vava dudu deyaka, idu ya bi de na moyadi; idu amiye bi iniye di roka di vava dudu soka regori, bi moigedi. ⁴⁴ Ya bi ya kaya roka moi odoro rina ura rededi, idu ya bi Sei yokoi maka yaku yi roka moi odoro rina bi de maina rededi; makai ye gokai ida dudu na rofu mokena vari gira aegedi? ⁴⁵ Ga mokefo na yaku nai Baba di nemokori ya tourage regida. Moses, kaere ina rofu uka mokena aeyadi, ina yaku ya tourage rego. ⁴⁶ Ya Moses rofu mokena vari gira aeyagadu vonisi, bi na rofu mokena vari gira aeyaidu, ini adina bi na dada bura reyo. ⁴⁷ Idu beika bura reyo rofu mokena vari gira de aeyadiri, ye gokai ida dudu nai ago rofu mokena vari gira aegedi?"

6

Iesu yaku amiye tau gade gade vana reyo
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Mina usi Iesu bi Galilee gagani Tiberias moka daidai tora berou eta rofu boyo. ² Ma amiye tau gade usi bogamadi, adina mokena vegu gauka rofu moi buni rigamo mina veyadi. ³ Iesu omu-nari bosu ini usi dina venesa ameinu reyadi. ⁴ Ye Jew vene di Ferei ebu rena irakuna di meda bi negau niyo. ⁵ Iesu yaku ini ne moi odoro resi amiye tau gade gade ina rofu baegamadi vegasa Philip rofu nikaiteyo, "Una bi goidu beredi voi regifa ma mina amiye yaku iriyaganedi?" ⁶ (Makai niyo bi ebene regika, adina ina bi diba beika rego bi.)

⁷ Philip yaku nikabai reyo, “Siriva fore 200 dudu beredi voi regifa vonisi, bi keika maka moigedi ka egere de nigo.”

⁸ Ini usi dina amiye yokoi roka Andrew, kaere bi Simon Peter di dubuini, yaku niyo, ⁹ “Mida keika yokoi minari bi *barley* beredi 5 ma oyena remanu nufa, idu mina bi una egere de nigo, amiye bi tau gade gade dada.”

¹⁰ Iesu yaku niyo, “Amiye nifo kumo ameinu reyaganedi.” Mirona sanari bi oruma tora gade. Mina dada ameinu reyadi vene bi rumana 5,000 kana. ¹¹ Mina dada beredi moisi Sei rofu buni tora gade masi* konori ameinu rena vene yokoi yokoi rofu rau reyo. Oyena ka makai reyo, ina ura reyadi kana. ¹² Ye ini uka bere niyadi, ini usi dina vene rofu niyo, “Fereyadi iruku tuta moi egogo refo kumo keika yokoi moi no ga renadi.” ¹³ Mina dada *barley* beredi 5 ri irisi fereyadi tuta butu resi foroka 12 moi vata baeyadi.

¹⁴ Amiye ini rebe reyo mina vesi niyadi, “Rama mina bi Sei di ago nido amiye† kaere kono tora noibanuri okigo bi mini!” ¹⁵ Ye Iesu ina diba niyo bi yeiva dudu ina rofu baesi moi kini rigedi, ye dudusa inaike omunari boyo.

Iesu koru fafau nana reyo
(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)

¹⁶ Ma uriyenau niyori, ini usi dina vene moka daidai torari nesi ¹⁷ bouti yokoi keu risi berou eta rofu Capernaum urana ugai boi neyadi. Mukuna niyo, idu Iesu bi ina vene rofu okina de reyo.

* **6:11:** Bura bedakai ka ini usi dina vene dudu nufa. † **6:14:** Sei di ago nido amiye: 1.21 baku re.

¹⁸ Ma aura tora keriya fui resi moka daidai tora moi tafo tafo reyo. ¹⁹ Ye kilometre 5 o 6 kana‡ doba fayoyeyadi ma Iesu moka daidai tora fafau nana regamo ma veyadi. Bouti adinari baeg-amori, bi ori reyadi. ²⁰ Idu ina vene rofuy niyo, “Na mini; ori ga refa!” ²¹ Mina dada boutiri ada dudu moi keuyeyadi, ye bouti berou konori dina rofuy bi evade maka mina sanari okiyo.

Amiye tau gade Iesu maina regamadi

²² Ari uveyori amiye tau gade moka daidai tora di berou eta rofuy amesi diba niyadi bi bouti yokoi maka ma Iesu bi ini usi dina venesa keuy de reyo, idu ini usi dina vene iniye maka diyadi. ²³ Tiberias gutuna bouti be bi Varika amiye buni tora gade Sei rofuy maro ma ini beredi iriyadi sana atafuri utae riyadi. ²⁴ Mina dada amiye tau gade veyadi bi Iesu ma ini usi dina vene minari bi de amegamadi, ye bouti keuy resi maina regi Capernaum rofuy diyadi.

Iesu bi vegu amena di beredi

²⁵ Koru moka tora di berou eta rofuy baky resi nikaiteyadi, “Oteimana amiye, ya bi minari goivaka baeyo?”

²⁶ Iesu yaku ina vene rofuy nikabai reyo, “Rama iniye ya nida: ya na maina rededi, diya nai rebe veyadi dada, idu beredi irisi uka bere niyadi dada. ²⁷ No nigo iruku rofuy moimai ga rebifa, idu toga toga vegu ameibobigo iruku rofuy moimai rebifa. Amiye di mida yaku mina ya vene rofuy mago, adina Baba Sei yaku sena auba reyo.”

‡ 6:19: kilometre 5 o 6 kana: Greek agori mina bi 25–30 stadia.

²⁸ Kamini nikaiteyadi, “Una yaku Sei di moimai regi bi beika regifa?”

²⁹ Ma nikabai reyo, “Mina bi Sei di moimai: ini nifeideyo amiye rofu mokena vari gira aebigedi dada.”

³⁰ Ye nikaiteyadi, “Ye ya bi beika rebe regiya ma vesi ya rofu mokena vari gira aegifa? Ya bi beika moimai regiya? ³¹ Uni tutubena yaku gagani autu sanari *manna* irigamadi, bura reyo kana, ‘Ina yaku oma gutuna irigedi beredi maro.’”[✧]

³² Kamini Iesu ina vene rofu niyo, “Rama iniye ya nida, bi diya Moses kaere bi omari beredi ya maro, idu nai Baba yaku omari gutuna beredi rama ya mado. ³³ Adina Sei di beredi bi kaere oma gutuna desi kono tora noibanu vene vegu mado.”

³⁴ Ma niyadi, “Amiye tora, mina beredi bi toga una mabi.”

³⁵ Ye niyo, “Na bi vegu di beredi; amiye kaere na rofu baego bi rauna de rego, ma kaere na rofu mokena vari gira aego bi toga koru de vaigo.

³⁶ Idu ya rofu niyaka ya bi sena na veyadi, idu mokena vari gira de aeyadi. ³⁷ Nai Baba yaku

na maro vene tau vakoi bi na rofu baegedi, ma na rofu baegedi vene bi de meki regida de iniye.

³⁸ Adina omari gutuna soka rei deyaka bi diya na kaya nai ura regika, idu kaere na nifeideyo

amiye ini ura regika. ³⁹ Ma kaere na nifeideyo amiye di ura bi yomini: na maro vene tau vakoi bi

yokoi moi boiyo de regida, idu ari metonari mina vene tau vakoi bi moi edadigida dada. ⁴⁰ Adina

nai Baba di ura bi yomini: ini Mida vegasa

[✧] **6:31:** Ex 16.4, 15; Ps 78.24

mokena vari gira aegedi vene tau vakoi bi toga toga ameibobina vegu moigedi, ma na yaku ka ari metonari moi edadigida.”

⁴¹ Ye Jew vene yaku ina rofu mumugu nigamadi, di ini adina niyo, “Na bi omari gutuna deyo beredi.” ⁴² Ka niyadi, “Mina bi Iesu, Joseph di mida de ba? Ini nono ma baba una una diba. Ma gokai resi gua nido, ‘Na bi omari gutuna deyaka?’”

⁴³ Iesu ina vene rofu niyo, “Ya kaya dudu makai mumugu ga nifa. ⁴⁴ Nai Baba na nifeideyo amiye bi amiye yokoi moi rutu resi na rofu mago vonisi, bi na rofu baego, ye ari metonari moi edadigida. ⁴⁵ Sei di ago niyadi vene bura reyadi, ‘Sei yaku ina tau vakoi oteimago.’ Nai Baba di ago neidesi diba niyadi§ vene tau gade bi na rofu baegedi.✧ ⁴⁶ Amiye yokoi yaku Baba vena kode, idu Sei gutuna deyo amiye yaku maka sena veyo. ⁴⁷ Rama iniye ya nida: amiye kaere mokena vari gira na rofu aego bi toga toga ameibobina vegu moigo. ⁴⁸ Na bi vegu di beredi. ⁴⁹ Yi tutubena vene yaku gagani autu sanari *manna* irisi muyeyadi. ⁵⁰ Idu omari gutuna deyo beredi bi makai: ye amiye yokoi irigo bi de muyego. ⁵¹ Na bi mina omari gutuna deyaka vegu amedo beredi. Amiye yokoi yaku mina beredi irigo vonisi, bi toga toga ameibobigo. Ma kono tora noibanu di vene di vegu rofu magida beredi bi nai roaita.”

⁵² Kamini Jew vene bi iniye iniye rofu kayamo regasa niyadi, “Mina amiye di roaita bi gokai una

§ 6:45: niyadi; bura bedakai nidedi nufa. ✧ 6:45: Is 54.13

rofu mago ma irigifa?”

⁵³ Ye Iesu yaku niyo, “Rama iniye ya nida: Amiye di mida di roaita ma ini dava de irigedi vonisi, vegu bi ya vene ideri de amebigo. ⁵⁴ Amiye kaere nai roaita ma nai dava irigo bi toga toga ameibobina vegu moigo, ma ari metonari moi edadigida. ⁵⁵ Adina nai roaita bi iruku rama ma nai dava ka bi irina koru rama. ⁵⁶ Kaere nai roaita ma nai dava irigo amiye bi nasa amebigo, ma na ka inasa amebigida. ⁵⁷ Vegu amedo Baba yaku na nifeideyo kana, ma ina dada vegu ameida, ye kaere na irigo amiye ka na dada vegu amego. ⁵⁸ Omari gutuna deyo beredi bi mini; yi tutubena vene yaku irigamadi kana de. Irisi muyeyadi. Idu kaere mina beredi irigo bi toga toga ameibobigo.”

⁵⁹ Iesu Capernaum ri usa usa yavari oteimagasa mina ago nigamo.

Vegu ameibobina di ago

⁶⁰ Ini usi dina vene tau mina ago neidesi niyadi, “Mina ago bi gira iniye; kaere yaku neidego?”

⁶¹ Idu Iesu ini ukari diba niyo ini ago rofu mumugu nigamadi, dada niyo, “Mina yaku yi mokena moi toe rido ba? ⁶² Idu Amiye di mida sena ameyo sanari dairi bogo mina vesi bi beika mokegedi? ⁶³ Sei di Vima bi vegu mado; roaita di vava bi de iniye iniye. Ago ya rofu niyaka bi Vima ma vegu di. ⁶⁴ Idu ya vene be bi mokena vari gira de aededi.” (Adina bi senagi diba niyo kaere bi mokena vari gira aena de, ma kaere yaku siri rego.) ⁶⁵ Resi niyo, “Mina resi ya rofu niyaka nai Baba yaku maka vava mago vonisi, amiye bi na rofu baegedi.”

⁶⁶ Mina usi ini usi dina vene tau ina gedu masi inasa gogo de digamadi. ⁶⁷ Mina dada amiye 12 rofu nikaiteyo, “Ya vene feresi digi ka ura rededi ba?”

⁶⁸ Simon Peter yaku nikabai reyo, “Varika amiye, una bi kaere rofu digifa? Toga toga ameibobina vegu di ago bi yasa amedo. ⁶⁹ Una bi mokena vari gira aesi una diba ya bi Sei di amiye kikifa.”**

⁷⁰ Ma nikabai reyo, “Na bi ya 12 auba reyaka, idu ya yokoi bi bodaka niyo!” ⁷¹ Mina bi Simon Iscariot di mida, Judas kaere yaku siri rego fafau ago niyo. Ina ka bi ini amiye 12 yokoi.

7

Iesu ma ini dubuiyaka vene

¹ Mina usi Iesu Galilee ri diga boga regamo. Judea gagani rofu nena bi ura de reyo, adina Jew vene yaku umuyegika maina regamadi. ² Jew vene Karaga di irakuna di meda bi atafu niyori, ³ Iesu ini dubuiyaka yaku niyadi, “Mina sana feresi Judea rofu bo, ye yi usi dina vene yaku ka yi beika reisa mina veyagane. ⁴ Adina amiye yokoi kaere ina ura redo iniye moi ogau rigo vonisi, bi suiri moimai de redo. Ya bi makai regiya, ye kono vene tora noibanu rofu ya kaya moi ogau ri!” ⁵ (Adina ini dubuiyaka ka ina rofu mokena vari gira de aegamadi.)

☆ **6:68:** Mt 16.16; Mk 8.29; Lk 9.20 ** **6:69:** Sei di amiye kikifa; bura bedakai Keriso, vegu ameibobina Sei di Mida nufa. ☆ **7:2:** Lev 23.34; Deut 16.13

⁶ Kamini Iesu yaku niyo, “Nai meda rama bi okina kode, idu yi meda bi toga mini. ⁷ Kono tora noibanu vene bi ya gubuyo de regedi, idu na rofu bi gubuyo rededi, adina na yaku ini beika rededi vegu niokuda bi no dada. ⁸ Irakuna sanari bofa. Na bi mina irakuna sanari de bogida,* adina nai meda rama bi okina kode dada.” ⁹ Makai nisi Galilee ri ameyo.

Iesu Karaga di irakunari

¹⁰ Idu gabi ini dubuiyakasa irakuna sanari bogamadi, erau de niyo, idu kiki dudu maka boyo. ¹¹ Irakuna sanari Jew vene yaku maina regasa nikaiteyadi, “Ina bi goini?”

¹² Ma amiye di fogori ina dada mumugu nigamadi. Bedakai yaku nigamadi, “Ina bi amiye buni,” idu bedakai yaku nikabai regamadi, “Ide, ina bi amiye ourefeidei no redo.” ¹³ Jew vene rofu ori reyadi, ye amiye yokoi yaku ina dada ago de niokugamo.

¹⁴ Iesu yaku irakuna utari Sei nivakena yava ideri bosi amiye oteimagi kora reyo. ¹⁵ Mina resi Jew vene tururu resi niyadi, “Mina amiye bi sikuru de reyo, idu gokai resi makai diba moiyo?”

¹⁶ Ye nikabai reyo, “Beika oteimaida bi diya naike nai oteimana, idu na nifeideyo amiye di. ¹⁷ Kaere amiye Sei di ura rena kana rego vonisi, bi diba nigo mina ago oteimaida bi Sei rofu dedo, o na kaya nai vava dudu sina nida. ¹⁸ Amiye kaere ini vava dudu ago nigo iniye ini roka moi odoro rigi redo, idu kaere yaku ina nifeideyo amiye di

* **7:8:** Na bi mina irakuna sanari de bogida; bura bedakai Na bi gua mina irakuna sanari de bogida nufa.

moi odoro rigi redo bi rama amiye, ma ini uka ideri bi ofa yokoi de amedo. ¹⁹ Moses yaku ago gira ya maro ba? Idu ya yokoi yaku mina ago gira de neidedo. Beika resi ya na umuyegika na maina rededi?”

²⁰ Amiye tau gade yaku nikabai reyadi, “Ya bi vima nosa! Kaere yaku ya umuyegika ya maina redo?”

²¹ Ma nikabai reyo, “Na bi reremama yokoi reyakari, ya tau vakoi bi tururu reyadi. ²² Mina resi Moses yaku ago maro yi mida di roaita nugaraine. (Rama mina bi diya Moses rofu, idu yi tutubena vene rofu soka reyadi.) Kamini Sabati medari mida yokoi ini roaita nugadedi. ✧ ²³ Sabati medari mida di roaita nugagori, bi Moses di ago gira de odego; ye beika resi ya na rofu gubuyo rededi, adina na yaku Sabati medari amiye yokoi moi buni riyaka? ✧ ²⁴ Etofarori bi ga mokei no refa, idu rama dudu nirorotari refa.”

Ina bi Keriso ba?

²⁵ Mina dada Jerusalem vene be yaku niyadi, “Mina amiye umuyegika maina rededi bi mini?

²⁶ Vefo! Ariarari ago nido ma ina rofu ago yokoi de nidedi! Ourefeidena vene bi diba niyadi ina bi Keriso bi rama ba ide? ²⁷ Idu Keriso degori, amiye yokoi diba de nigo ina bi goina rofu. Ma mina amiye goina gutuna soka reyo bi una una diba.”

²⁸ Mina dada Iesu Sei nivakena yavari oteimaga-gasa niogau regamo, “Ya ya diba na ma na goina rofu ka ya diba. Idu na bi nai vava dudu de deyaka. Amiye kaere na nifeideyo bi rama, ma ya

✧ 7:22: Gen 17.10; Lev 12.3 ✧ 7:23: Jn 5.9

bi ina ya toto. ²⁹ Na bi ina diba, adina ina gutuna deyaka ma na nifeideyo.”

³⁰ Ye moi gira regika maina reyadi, idu amiye yokoi ini vana dudu avaka de moiyo, adina ini meda bi okina kode dada. ³¹ Idu amiye tau gade mina egogo reyadiri, ina rofu mokena vari gira aesi niyadi, “Keriso soka regasa besa rebe rego, mina amiye yaku redo kana ba ide?”

Iya rededi vene bi Iesu moi gira regi nifeideyadi

³² Amiye tau gade yaku Iesu rofu mumugu nigamadi ma Pharisee vene mina ago neideyadi, ye Sei ma amiye utari naivo vene di varika venesa iya rededi vene nifeideyadi moi gira reyaganedi.

³³ Ye Iesu niyo, “Na yasa bi de amei doba regida; gabi kaere na nifeideyo amiye rofu dairi digida.

³⁴ Na maina regedi, idu baku de regedi, ma nai ameida sanari bi digi anua regedi.”

³⁵ Ye Jew vene iniye iniye nikaiteyadi, “Mina amiye bi goidu digika redo ma de baku regifa? Ini mokena bi Greek vene di gagani uni amiye amededi sanari disi Greek vene oteimago ba?

³⁶ Mina ago nidori, ini adina bi beika, ‘Na maina regedi, idu baku de regedi,’ ma ‘Nai ameida sanari bi digi anua regedi?’”

Vegu mana di koru

³⁷ Irakuna metona meda isivagari, Iesu dadi are resi raka niyo, “Kaere bi koru vaido bi na rofu baesi koru gaga re. ³⁸ Kaere na rofu mokena vari gira aego, Sei di agori nido kana, ‘Vegu amedo koru ini uka meko gutuna koru kana rausi rei

✧ **7:37:** Lev 23.36

baego.’ ”[☆] ³⁹ Idu kaere ina rofu mokena vari gira aeyadi, bi Vima moigedi. Resi mina rofu ago niyo, adina mina ituari Vima[†] bi mana kode, Iesu bi ini roka moi odoro rina kode dada.

Amiye okuna

⁴⁰ Amiye tau gade fogori bedakai yaku mina ago niyo neidesi niyadi, “Rama iniye mina amiye bi Sei di ago nido amiye!”[‡]

⁴¹ Bedakai yaku nigamadi, “Mina bi Keriso!”

Idu bedakai yaku nigamadi, “Rama iniye Keriso bi Galilee rofu de baego! ⁴² Sei di ago yaku nido Keriso bi David di tutubena ma Bethlehem ri vata nigo, David di amegamo rauturi.”[☆] ⁴³ Mina dada amiye okuyadi ina dada. ⁴⁴ Be yaku ina moi gira regi ura reyadi, idu yokoi yaku ini vana dudu de avaka moyadi.

Jew vene di ourefeidenena vene mokena vari gira de aena

⁴⁵ Kamini iya rena vene yaku Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene ma Pharisee vene rofu baeyadiri, nikaiteyadi, “Beika resi afei baena de reyadi?”

⁴⁶ Ma nikabai reyadi, “Amiye yokoi yaku ina kana de ago nido!”

⁴⁷ Ma Pharisee vene yaku nikaiteyadi, “Ye ya vene rofu ka ofa niyo ba? ⁴⁸ Ourefeidenena vene be o Pharisee vene be yaku ina rofu mokena vari gira aeyadi ba de? ⁴⁹ Idu mina amiye tau gade

[☆] **7:38:** Ezek 47.1; Zech 14.8 [†] **7:39:** Bura bedakai ka kikifa nufa. [‡] **7:40:** Sei di ago nido amiye: 1.21 baku re. [☆] **7:42:** 2 Sam 7.12; Mic 5.2

bi Moses di ago gira ina toto, ye Sei yaku kiraini nigo!”

⁵⁰ Ini amiye yokoi, roka Nicodemus, kaere sena§ Iesu rofu boyo, ina vene rofu ago niyo,✠

⁵¹ “Uni ago gira dada amiye yokoi kota rena koderi, bi ini ago di rama neidesi beika reyo baku rena kumo.”

⁵² Ma nikabai reyadi, “Ya ka Galilee rofu baeyo ba? Ya kaya Sei di agori vei mona refa Sei di ago nido amiye yokoi Galilee ri de baego.”**

Rema yokoi koa reyo ma veitao reyadi††

[⁵³ Ma ina yokoi yokoi ini rautu neineiri diyadi.

8

¹ Idu Iesu maka *Olive* yabo omuna ikari boyo.

² Uriyaku ari uveyori, dairisi Sei nivakena yavari boi neyo. Amiye tau gade ina rofu boyadi ma ameinu resi oteimagamo. ³ Ago gira oteimana vene ma Pharisee vene yaku rema yokoi afei dui reyadi, kaere bi koa reyo ma veitao reyadi. Amiye fogori moi are resi ⁴ ina rofu niyadi, “Oteimana amiye, mina rema bi koa rena vegu reyo ma veitao reyadi.* ⁵ Ye Moses di ago gira yaku una nido bi mina kana rema fore dudu umuyegifa; ye ya bi beika be nigiya?”✠ ⁶ Idu mina niyadi bi ini uka maina rena nivegika, ye vegu no be rego

§ 7:50: sena; bura bedakai urusari nufa. ✠ 7:50: Jn 3.1–2

** 7:52: Sei di ago nido amiye yokoi...de baego; bura yokoiri Sei di ago nido amiye...de baego nufa. †† 7:52: Bura bedakai mina nanaka, Jn 7.53–8.11, bi nufa de. * 8:4: reyadi; bura bedakai reyafa nufa. ✠ 8:5: Lev 20.10; Deut 22.22–24

vonisi bi nitourage regedi. Ma Iesu kuri agu risi[†] ini vana ebuna dudu konori bura regamo.

⁷ Ma toga nikaite regamadi, dadisi are resi ina vene rofu niyo, “Ya kaere amiye yokoi vegu no de nufa vonisi, bi ya yaku siko mina rema rofu fore moisi youfa.” ⁸ Dudusa kuri agu risi konori bura regamo. ⁹ Idu[‡] mina ago neidegasa tora vene siko, yokoi yokoi ferei di vau reyadi. Iesu maka inike fereyadi ma mina rema ini nemokori are regamo. ¹⁰ Ma dadi are resi mina rema rofu[§] niyo, “Rema e, mina amiye tau bi goini? Amiye yokoi ya nifafana de reyadi ba?”

¹¹ Ma nikabai reyo, “Varika amiye, amiye yokoi de.”

Ma niyo, “Na ka ya nifafana de regida; disi besa vegu no ga re.”]

Iesu bi kono tora noibanu di vabara

¹² Iesu dudusa ina vene rofu ago niyo, “Na bi kono tora noibanu di vabara. Amiye kaere na usi baego bi mukunari de digo, idu vegu di vabara moigo.”[☆]

¹³ Ye Pharisee vene yaku ina rofu niyadi, “Ya kaya niokusa; yi niokuna ago bi rama de.”[☆]

¹⁴ Idu nikabai reyo, “Na na kaya niokugida vonisi, nai niokuna ago bi rama, adina na na diba goidu deyaka ma goidu digida. Idu ya ya toto na goidu deyaka o goidu digida. ¹⁵ Ya bi amiye di mokena kana kota rededi; na bi amiye yokoi

[†] **8:6:** Bura bedakai ka ini ago de neideyo kana nufa. [‡] **8:9:** Bura bedakai ka ini uka di mokena dudu uka moi gira renari nufa.

[§] **8:10:** rofu; bura bedakai maka vesi nufa. [☆] **8:12:** Mt 5.14; Jn 9.5 [☆] **8:13:** Jn 5.31

kota de reida. ¹⁶ Idu na yaku kota regida vonisi, nai kota rena bi rama, adina bi na naike maka de, idu nai Baba kaere na nifeideyo bi nasa kota regifa. ¹⁷ Yi ago girari yomakai bura reyadi amiye remanu yaku ago yokoi maka dudu niokugedi, ini beika nigedi bi rama. ☆ ¹⁸ Na kaya niokuda, ma nai Baba kaere na nifeideyo ka na fafau niokudo.”

¹⁹ Ye nikaiteyadi, “Yi baba bi goini?”

Ma nikabai reyo, “Nai Baba ma na bi ya ya toto; idu ya bi na diba niyagadu vonisi, nai Baba ka diba niyaidu.”

²⁰ Sei nivakena yava ideri amiye oteimagasa fore aena daiyuturi mina ago nigamo. Idu amiye yokoi yaku moi gira de reyo, adina ini meda bi okina kode dada.

Iesu ma ini nifeideyo amiye

²¹ Mina dada dudusa niyo, “Na bi ya ferei digida; na maina resi yi vegu no dudu ya kaya muyegedi. Nai digida sanari bi digi anua regedi.”

²² Ye Jew vene yaku niyadi, “Ina yaku nido, ‘Nai dina sana bi ya dina anua regedi.’ Mina resi bi iniye umuyego ba?”

²³ Ma ina rofu niyo, “Ya bi kono egona rofu baeyadi, idu na bi odoro deyaka. Ya bi mina kono tora noibanu rofu di vene, idu na bi diya mina kono tora noibanu rofu. ²⁴ Mina dada ya niyaka bi yi vegu no dudu muyegedi. Adina Na bi Na, ye mina rofu mokena vari gira de aegedi vonisi, bi yi vegu no dudu muyegedi.”

²⁵ Ye nikaiteyadi, “Ya bi kaere?”

☆ **8:17:** Deut 19.15

Ma niyo, “Mina bi senagi ya nioteimaraka.**

²⁶ Na bi ya vene dada ago tau nisi yi vegu tau dada nifafana regida; idu na nifeideyo amiye bi rama, ma ini ago neideyaka mina kono tora noibanu vene rofu nioteimaida.”

²⁷ Ini Baba fafau nigamo, idu diba de niyadi.

²⁸ Ye ina vene rofu niyo, “Amiye di mida moi odoro rigasa diba nigedi mina bi na ma naike nai vava dudu yokoi de reida, idu nai Baba na oteimaro kana dudu sina nida. ²⁹ Ma kaere na nifeideyo amiye bi nasa mini; na ferei tavoi de reyo, adina beika ini uka moi ada redo, mina bi toga reida.”

³⁰ Makai sina niyori, amiye tau ina rofu mokena vari gira aeyadi.

Ago rama yaku ya moi erufugo

³¹ Ye Iesu yaku Jew vene kaere ina rofu mokena vari gira aeyadi bi niyo, “Nai ago moi gira rigedi vonisi, ya bi rama nai usi dina vene; ³² ago rama diba nigedi ma ago rama yaku ya erufugo.”

³³ Ma nikabai reyadi, “Una bi Abraham di tutubena vene, ma toga amiye yokoi rofu moimai rei tavoi de reyafa. Ye gokai nisa, ‘Ya erufugo?’”✠

³⁴ Ma nikabai reyo, “Rama iniye ya nida: amiye tau gade, kaere vegu no rededi, bi vegu no di moimai rei tavoi rededi vene. ³⁵ Moimai rei tavoi redo amiye bi toga toga yavari de amego, idu mida bi toga toga minari amebigo. ³⁶ Mina dada, Mida yaku ya erufugo vonisi, bi ya erufuna iniye rego. ³⁷ Na diba ya bi Abraham di tutubena vene,

** **8:25:** Mina bi senagi ya nioteimaraka; o Beika resi ya rofu ago nigida? ✠ **8:33:** Mt 3.9; Lk 3.8

idu ya na umuyegi maina rededi, adina nai ago yi uka ideri bi de. ³⁸ Beika nai Babasa veyafa bi mina ago nida, idu ya bi beika yi baba rofu neideyadi^{††} mina rededi.”

³⁹ Kamini nikabai reyadi, “Uni baba bi Abraham.”

Ma niyo, “Ya bi Abraham di mida vonisi, bi ini reremama regamo kana mina rebiyagadu. ⁴⁰ Idu gua na umuyegika maina rededi—ago rama Sei rofu neideyaka, mina maka bi ya rofu oteimagamaka mini. Abraham yaku makai de reyo! ⁴¹ Yi baba yaku regamo mina rededi.”

Kamini niyadi, “Una bi diya mena de rema di mida mida; uni Baba yokoi maka bi Sei.”

⁴² Ma niyo, “Sei bi yi Baba vonisi, bi na rofu uka maragadu, adina na Sei rofu deyaka ma gua na mini. Naike nai vava dudu soka de reyaka, idu na nifeideyo. ⁴³ Beika resi na beika ago nida bi diba de nidedi? Mina di adina bi nai ago neidena rofu anua rededi. ⁴⁴ Ya bi yi baba Bodaka di mida mida, ma yi ura rededi bi yi baba di ura rena usi dibigedi. Ini adinari gutuna bi amiye umuyegamo amiye. Ina bi ago rama moi gira de rido, adina ini ideri ago rama bi koina. Ofa nigasa ini beika rei baedo tu dudu redo, iniye ini mokena nido, adina bi ofa ofa nina amiye ma ofa nina di madini. ⁴⁵ Idu ago rama nida dada ya na rofu mokena vari gira de aededi. ⁴⁶ Ya kaere na rofu vegu no yokoi baku reyo? Na bi ago rama nida vonisi, beika resi ya vene na rofu mokena vari gira de aededi? ⁴⁷ Kaere bi Sei di amiye bi Sei di

^{††} **8:38:** neideyadi; bura bedakai veyadi nufa.

ago neidedo; ya bi de neidededi, adina ya bi Sei di vene de dada.”

Iesu ma Abraham

⁴⁸ Ye Jew vene yaku nikaiteyadi, “Una rama nisifa ya bi Samaria amiye ma vima no bi yasa!”

⁴⁹ Ma Iesu yaku nikabai reyo, “Vima no yokoi bi nasa de; nai Baba rofu moi odoro rida, idu ya bi na rofu moi odoro de ridedi. ⁵⁰ Idu na kaya nai roka moi odoro rina de maina reida, idu yokoi kaere yaku na moi odoro regi maina redo ma na rofu kota rego. ⁵¹ Rama iniye ya nida: amiye yokoi nai ago neidesi anema yora nigo vonisi, bi toga de muyego.”

⁵² Ma nikabai reyadi, “Gua una diba vima no bi yasa! Abraham muyeyo, ma Sei di ago niyadi vene ka muyeyadi, idu ya nisa, ‘Amiye yokoi nai ago neidesi anema yora nigo vonisi, bi toga de muyego.’ ⁵³ Abraham uni baba kaere muyeyo bi tora; ye ya bi tora iniye ba? Ma Sei di ago niyadi vene kaere ka muyeyadi ya bi ebu reisa ba? Ya mokeisa ya bi kaere?”

⁵⁴ Kamini nikabai reyo, “Na kaya nai roka moi odoro rigida vonisi, bi de iniye iniye. Nai roka moi odoro rido amiye bi nai Baba, kaere bi yi Sei vo nidedi mini. ⁵⁵ Ya toto ina, idu na na diba ina. Na toto ina vo nigida vonisi, bi ya vene kana ofa ofa nina amiye nibiyagadu. Idu na diba ina, ma ini ago neidesi anema yora reida. ⁵⁶ Yi baba Abraham nai degida meda mina ne rei bogasa ada reyo. Vesi ada regamo.”

57 Ye niyadi, “Ya bi lagani 50 moina kode—ma Abraham veyo ba?”‡‡

58 Ma nikabai reyo, “Rama iniye ya nida, Abraham vata nina koderi, ‘Na bi’.”§§

59 Ye fore moisi Iesu rofu yougika reyadi, idu iniye moi sui risi Sei nivakena yava ferei yaku diyo.***

9

Iesu yaku ne taufa vata niyo amiye moi buni riyo

1 Iesu bogasa ne taufa vata niyo amiye veyo 2 ma ini usi dina vene yaku nikaiteyadi, “Oteimana amiye, kaere yaku vegu no reyo, adina ne taufa vata niyo, mina amiye ba ini nono baba?”

3 Ma nikabai reyo, “Diya mina amiye o ini nono baba vegu no reyadi dada, idu Sei di reremama rena ina fafau vei mama riyaganedi dada. 4 Ariu bi na nifeideyo amiye di moimai rebigifa;* uru baebigo ma amiye yokoi kamini moimai de rego. 5 Na bi konori amegasa bi kono tora noibanu di vabara.”✧

6 Mina nisi konori ayaka su resi ayaka koru dudu dikina risi ne taufa amiye di nemokori dikina ifi resi 7 ina rofu niyo, “Siloam koru sofukori bosu yi nemoko koite.” (Ini roka di adina bi

‡‡ 8:57: ma Abraham veyo ba?; bura bedakai ma Abraham ya veyo ba? nufa. §§ 8:58: Na bi: Makai niyori ini adina bi “Na bi Sei.” *** 8:59: diyo; bura bedakai disi ini fogori ebu reyo nufa. * 9:4: rebigifa; bura bedakai rebigida nufa. ✧ 9:5: Mt

5.14; Jn 8.12

“Nifeideyo”). Kamini nesi ini nemoko koiteyori, bi nemoko areyadi ma vegasa dairi baeyo.

⁸ Ina atafu amededi vene ma kaere sena vegamadi bi usa usa nigamo[†] nikaiteyadi, “Mina amiye yaku amegasa usa usa nigamo bi mini ba?”

⁹ Bedakai yaku niyadi, “Mina bi ina maka,” idu be yaku niyadi, “Diya ina mada; ini ne uruma bi ina kana maka.”

Ye mina amiye iniye niyo, “Na bi mina amiye mini.”

¹⁰ Ma nikaiteyadi, “Gokai ida dudu yi nemoko areyadi?”

¹¹ Kamini nikabai reyo, “Amiye roka Iesu yaku dikina risi nai nemoko ifi resi na rofu niyo, ‘Siloam koruri nesi koite,’ vo niyo. Ye nesi koiteyakari, nai nemoko areyadi.”

¹² Ma nikaiteyadi, “Mina amiye bi goini?”

Ma nikabai reyo, “Na toto.”

Pharisee vene yaku moi buni rina di ida maina reyadi

¹³ Kamini mina sena ne taufa amiye Pharisee vene rofu afei boyadi. ¹⁴ Ye Iesu yaku dikina risi ini nemoko moi buni riyo bi Sabati meda.

¹⁵ Kamini Pharisee vene dudusa nikaiteyadi gokai ida dudu nene reyo. Ma niyo, “Ina yaku nai nemoko dikina dudu ifi reyo ma koiteyakari, gua nene reida mini.”

¹⁶ Mina dada Pharisee bedakai yaku niyadi, “Mina amiye bi Sei rofu deyo amiye de, Sabati meda di ago gira de moi gira rido dada.”

[†] 9:8: usa usa nigamo; bura bedakai ne taufa amiye kana nufa.

Idu bedakai yaku niyadi, “Gokai resi bi vegu no rena amiye yaku makai mokena vegu redo?” Mina dada iniye iniye gubuyo resi okuyadi.

¹⁷ Ye dudusa ne taufa amiye nikaiteyadi, “Mina amiye yi nemoko moi buni riyo rofu bi beika vo nisa?”

Ma niyo, “Ina bi Sei di ago nido amiye.”

¹⁸ Ye Jew vene bi sena ne taufa amiye nisi gua nene reyo di ago rofu mokena vari gira de aeyadi, ini nono baba raka nisi ¹⁹ nikaiteyadi, “Mina bi yi mida ba? Ya nidedi bi ne taufa vata niyo, idu gokai ida dudu gua nene redo?”

²⁰ Ma nikabai reyadi, “Una diba mina bi uni mida ma ne taufa vata niyo. ²¹ Idu gua ini nemoko gokai dudu nene redo o kaere yaku ini nemoko moi buni riyo bi una una toto. Nikaitefa; ina bi amiye tora niyo. Ina kaya ya nioteimaraine!” ²² (Ini nono baba yaku makai niyadi, adina bi Jew vene rofu ori reyadi. Adina bi sena yo niyadi amiye yokoi yaku nigo Iesu bi Keriso vonisi, bi usa usa yava gutuna umeki rei makugedi.) ²³ Mina dada ini nono baba yaku niyadi, “Ina bi amiye tora niyo; ina nikaitefa.”

²⁴ Ye uru remanu dudusa ne taufa vata niyo amiye rofu raka nisi niyadi, “Sei di roka moi odoro ri. Una una diba mina amiye bi vegu no redo amiye.”

²⁵ Ma nikabai reyo, “Na na toto ina bi vegu no redo amiye o de, idu mina maka na diba: bi ne taufa vata niyaka ma gua nene reida.”

²⁶ Ma nikaiteyadi, “Ya rofu beika reyo? Gokai dudu yi nemoko moi buni riyo?”

²⁷ Ma nikabai reyo, “Na bi sena ya oteimaraka, idu de neideyadi. Beika resi dudusa neidegedi vo nidedi? Ye ya ka ini usi dina vene nigi ura rededi ba?”

²⁸ Kamini ina rofu ago no nigasa niyadi, “Ya bi ini usi dina amiye, idu una bi Moses di usi dina vene. ²⁹ Una una diba Sei bi Moses rofu ago niyo, idu mina amiye bi una una toto goina gutuna baeyo!”

³⁰ Ma nikabai reyo, “Na bi tururu reyaka! Ya ya toto goina rofu baeyo, idu nai nemoko moi areyo.

³¹ Una una diba Sei bi vegu no rededi vene di ago neidena de redo, idu amiye yokoi Sei nivakesi ini ura regi rego vonisi, Sei bi ini ago neidego.

³² Ini adinari gutuna baeyo gua mammo kono tora noibanuri, amiye yokoi yaku ne taufa vata nina amiye moi buni riyo mina toga neidena de resifa.

³³ Mina amiye bi Sei rofu de deyo vonisi, bi vegu yokoi maka regi anua rego.”

³⁴ Kamini nikabai reyadi, “Ya vegu no tausa vata niyo, idu una oteimagika reisa ba?” Ye ina usa usa yava rofu umeki rei makuyadi.

Vima di ne taufa

³⁵ Iesu yaku neideyo bi umeki rei yakuyadi ma baku resi nikaiteyo, “Amiye‡ di mida rofu mokena vari gira aesa ba ide?”

³⁶ Ma nikabai reyo, “Varika amiye, ina bi kaere? Ye ina rofu mokena vari gira aegida.”

³⁷ Ma niyo, “Ya bi sena veyo, ma ina bi amiye kaere gua yasa ago nido mini.”

‡ 9:35: Amiye; bura bedakai Sei nufa.

³⁸ Ma niyo, “Varika amiye, mokena vari gira aeda!” Ye nivakeyo.

³⁹ Ma niyo, “Na kota regika mina kono tora noibanuri soka reyaka, ye kaere de vededi bi veyaganedi, ma kaere vededi vene bi ne taufa nigedi.”

⁴⁰ Pharisee vene bedakai ina atafuri bi mina ago neidesi nikaiteyadi, “Una ka bi ne taufa nisifa vene ba?”

⁴¹ Ma niyo, “Ya bi ne taufa vonisi, ya bi vegu no de vene niyagadu, idu ya gua nidedi, ‘Vesifa,’ ye yi vegu no bi toga amededi.”

10

Mamoe dogo redo amiye di mokena ago

¹ “Rama iniye ya nida: kaere amiye yaku mamoe di buru rina ida vena ideri dui de rego, idu ida yokoi rofu firu rigo, bi duma duma ma moi tavoi amiye. ² Idu ida vena dui rego amiye bi mamoe dogo redo amiye. ³ Ida vena nari rena amiye yaku ina rofu ida vena ekego. Mamoe ini goroka neidegedi ma ini roka raka nisi etofaro moi yakusi ourefeidego. ⁴ Ini mamoe tau vakoi etofaro moi yakugasa ourei bogo ma usi digedi, ini goroka ina diba dada. ⁵ Idu amiye idana bi usi de digedi, idu ori digedi, adina mina amiye di goroka neide mama de rededi dada.”

⁶ Iesu yaku mina mokena ago ina vene rofu niyo, idu beika nigamo bi de moiyadi.

Iesu bi mamoe dogo redo amiye buni

⁷ Mina dada Iesu dudusa niyo, “Rama iniye ya nida: na bi mamoe di ida vena. ⁸ Tau gade kaere

ouresi okiyadi bi duma duma ma moi tavoi vene, mamoe yaku ini ago neidena de reyadi dada. ⁹ Na bi ida vena. Amiye na rofu baego vonisi, bi moi vegu rigida ma bae dui resi yakusi oruma iri-iri sana baku rego. ¹⁰ Duma duma redo amiye ini baedo bi duma duma resi amiye umuyesi beika baika moi no regika maka. Idu na yaku okiyaka bi vegu buni moyaganedi—ma mina vegu buni bi tora noibanu moyaganedi.

¹¹ “Na bi mamoe dogo reida amiye buni, kaere bi ini mamoe dada muyegi nai vegu magida. ¹² Fore rofu moimai redo amiye bi mamoe dogo de redo amiye, mamoe di adina de. Mina dada sufa gadeva auna baegori, bi vesi mamoe feresi ori digo. Makai regori, mina sufa di gadeva auna yaku mamoe aki resi moi urafo rego. ¹³ Mina moimai redo amiye ori digo bi fore rofu moimai redo amiye ma mamoe mokei tora de rego dada. ¹⁴ Na bi mamoe dogo reida amiye buni; nai mamoe bi na diba ma nai mamoe ka ina diba na. ¹⁵ Mina kana, nai Baba ina diba na ma na diba nai Baba, ma nai mamoe dada muyegi nai vegu magida. ✧ ¹⁶ Ma nai mamoe bedakai bi mina buru rina sanari amena de rededi. Ina ka moi dui rei bogida ma nai goroka neidegedi. Ye yokoi maka nigedi ini mamoe dogo redo amiye yokoi makasa.

¹⁷ “Mina dada, nai Baba yaku na uka mado, adina muyegi nai vegu magida gabi dudusa moi dairigida dada. ¹⁸ Amiye yokoi yaku nai vegu na rofu moina de rego, idu na kaya nai ura dudu magida. Na bi nai vava nufa muyesi dudusa moi

✧ **10:15:** Mt 11.27; Lk 10.22

dairigida. Mina ago gira bi nai Baba na rofu niyo ma moiyo.

¹⁹ Jew vene dudusa iniye iniye gubuyo resi utama okuyadi mina ago dada. ²⁰ Ina vene tau yaku niyadi, “Ina bi vima no nufa ma ada forovai reyo! Beika resi ini ago neidededi?”

²¹ Idu bedakai yaku niyadi, “Amiye yokoi vima no nufa bi mina kana ago nina de rego! Gokai dudu vima no yaku ne taufa amiye moi buni rigo?”

Iesu bi etofa reyadi

²² Mina medari Sei nivakena yava nimana irakuna bi Jerusalem ri ogau niyo. Bi ava di medari, ²³ ma Iesu bi Sei nivakena yavari Solomon di maravata ideri nana digamo. ²⁴ Ye Jew vene egogo resi dai buru risi nikaiteyadi, “Una bi ya dada mokena moigasa amei baesifa, ye goivaka medari ya yaku una nigiya? Ya bi rama Keriso ba de? Una ni mona re.”

²⁵ Ma nikabai reyo, “Na bi sena ya nioteimaraka, idu ya bi na rofu mokena vari gira de aeyadi. Nai Baba di roka dudu reremama reida bi na fafau niogau rededi. ²⁶ Idu ya yaku na rofu mokena vari gira de aededi, adina ya bi diya nai mamoe dada. ²⁷ Nai mamoe bi nai goroka neidededi; na ina vene diba ma na usi didedi. ²⁸ Toga toga ameibobina vegu maida ma toga de muyegedi, ye yokoi yaku nai vana gutuna de moi yakugo. ²⁹ Nai Baba, kaere ina vene na maro, di

yeiva bi isivaga tora iniye ma tau gade di yeiva ebu redo.* ³⁰ Nai Baba nasa bi yokoi maka.”

³¹ Kamini Jew vene dudusa ugika fore moyadi.

³² Ma Iesu niyo, “Reremama buni buni nai Baba gutuna ya oteimaraka, idu goina dada fore dudu na ugi regedi?”

³³ Ma nikabai reyadi, “Una bi mina reremama buni reyo dada fore dudu de ya ugi resifa, idu Sei di roka moi no riyo dada! Adina ya bi amiye maka, idu ya kaya moi Sei vo nisa dada!”[✠]

³⁴ Ma nikabai reyo, “Yi ago girari bura reyadi bi yomakai, ‘Ya bi sei vene, vo niyaka.’[✠] ³⁵ Ye Sei yaku ina vene, kaere ini ago maro, bi ina rofu bi sei vene vo niyo. Ma Sei di ago odegi anua rego.

³⁶ Nai Baba na abidi resi konori na nifeideyo. Idu niyadi, ‘Ya yaku Sei di roka moi no riyo,’ adina ‘Na bi Sei di mida,’ vo niyaka dada. ³⁷ Nai Baba di reremama de reida vonisi, bi na rofu mokena vari gira ga aefa. ³⁸ Idu mina regida ma mokena vari gira na rofu de aegedi vonisi, bi nai reremama rena maka rofu mokena vari gira aefo. Mina resi diba nigedi[†] nai Baba bi na ideri ma na ka bi ina ideri.”

³⁹ Mina dada dudusa moi gira regika reyadi, idu ini vanari ori diyo.

⁴⁰ Ye dudusa Jordan koru ugasi berou eta rofu John sena amiye babatiso regamo sanari bosi

* **10:29:** Nai Baba, kaere ina vene na rofu maro, di yeiva bi isivaga tora iniye ma tau gade di yeiva ebu redo; bura bedakai Beika nai Baba na maro bi yeiva tora iniye nufa. ✠ **10:33:** Lev 24.16 ✠ **10:34:** Ps 82.6 † **10:38:** diba nigedi; bura bedakai mokena vari gira aegedi nufa.

ameyo.✧ 41 Ma amiye tau ina rofu baesi niyadi, “John bi mokena vegu yokoi de reyo, idu ini ago tau gade mina amiye rofu nigamo bi rama.” 42 Ye mirona sanari amiye tau bi ina rofu mokena vari gira aeyadi.

11

Lazarus di muyena

1 Mina medari amiye yokoi roka Lazarus bi gauka reyo. Ina bi Bethany rofu amiye, Mary ma ini rasini Martha di rautu.✧ 2 (Mina Mary, kaere ini tobaini Lazarus bi gauka vareyo, bi Varika amiye fafau sisika buni diga rausi resi ini ada iye dudu ini yuka moi ugaro.)✧ 3 Ye uba rasini yaku ago nifeideyadi: “Varika amiye, yi ura reisa amiye bi gauka reyo.”

4 Ma mina neidesi niyo, “Mina gauka dudu de muyego; bi Sei di vabara moi ogau rigi, ye makai dudu ka Sei di mida ini roka moi odoro rigo.”

5 Ye Iesu yaku Martha ma ini rasini ma Lazarus uka magamo. 6 Mina resi Lazarus bi gauka varegamo mina neidesi amegamo sanari meda remanu besa ameyo. 7 Resi ini usi dina vene rofu niyo, “Judea rofu dairi nenadi.”

8 Ma niyadi, “Oteimana amiye, Jew vene yaku ruika fore dudu ya ugika reyadi; ma ya mironari dairisi negika reisa ba?”

9 Ma nikabai reyo, “Meda nemoko 12 bi meda yokoi di ari vabara ba ide? Kaere ariu dibo redo amiye bi abouna de rego, adina mina kono tora

noibanu di vabara vedo dada. ¹⁰ Idu amiye yokoi bi urusari dibo rego vonisi, bi abougo, adina inasa vabara koina.” ¹¹ Mina niyo usi ka niyo, “Uni dubuini Lazarus bi raudai resi varedo, idu na yaku mironari bosì moi edadigida.”

¹² Mina dada nikabai reyadi, “Varika amiye, varedo vonisi, buni nigo.”

¹³ Idu bi Lazarus muyeyo dada nigamo, adina ina vene yaku mokeyadi bi neota varedo mina niyo. ¹⁴ Mina dada ni mona resi niyo, “Lazarus bi muyeyo, ¹⁵ ma ya vene dada na bi ada reida na bi mironari de, mina ye mokena vari gira aeyaganedi. Ye ina rofu nenadi.”

¹⁶ Ye Thomas (Kakafasina* vo nidedi) ini usi dina raraga vene rofu niyo, “Una ka inasa bosì muyenadi!”

Iesu bi dadi rae rena ma vegu ameibobina

¹⁷ Iesu okisi neideyo Lazarus bi sena guri aeyadi meda 4 niyo. ¹⁸ Bethany bi Jerusalem atafu; ini maike bi kilometre regode kana.† ¹⁹ Jew vene tau bi Martha ma Mary ini tobaini muyena uka moi amuta regika okiyadi.

²⁰ Ye Martha yaku Iesu baeyo neidesi yakusi baku regika neyo, idu Mary bi yavari ameyo. ²¹ Ye Martha niyo, “Varika amiye, ya minari ameyagadu vonisi, nai tobaini bi muyena de reyagadu! ²² Idu gua na na diba beika Sei rofu usa nigiya bi ya mago.”

²³ Ma niyo, “Yi tobaini bi dudusa dadi rae rego.”

* **11:16:** Kakafasina: Greek agori mina bi Didymus. † **11:18:** kilometre regode kana: Greek agori bi 15 stadia.

²⁴ Ye nikabai reyo, “Na na diba mina ari bae koina nigo dadi rae rena medari bi dudusa dadi rae rego.”

²⁵ Ma niyo, “Na bi dadi rae rena ma vegu ameibobina. Kaere amiye na rofu mokena vari gira aego, bi muyego, idu vegu amebigo; ²⁶ ma amiye tau gade amegasa na rofu mokena vari gira aegedi, bi toga de muyegedi. Mina rofu mokena vari gira aesa ba ide?”

²⁷ Ma niyo, “Yo, Varika amiye; ya bi Keriso, Sei di mida, kaere bi konori dego, mina rofu mokena vari gira aeda.”

Iesu isaka niyo

²⁸ Martha makai niyo, usi dairi nesi ini rasini Mary raka nisi sui dudu niyo, “Oteimana amiye bi mini; ma ya nikaitegasa nido.” ²⁹ Ma mina nei-deyori, evade maka dadisi ina rofu neyo. ³⁰ (Iesu bi rautu dui rena kode, idu Martha ya baku reyo sanari toga amegamo.) ³¹ Jew vene kaere yava ideri Mary di uka moi amuta regamadi, bi gokai evade maka dadisi yaku neyo, mina vegasa bi usi neyadi, adina mokeyadi‡ bi guri sanari isaka nigi nedo.

³² Ye Mary yaku Iesu ameyo sanari nesi vegasa ini yuka adinari raudai resi niyo, “Varika amiye, ya minari ameyagadu vonisi, nai tobaini bi de muyeyagadu!”

³³ Ye isaka isaka niyo ma Jew vene kaere inasa deyadi ka isaka nigamadi, mina vegasa bi ini uka ideri vima yaku maruo resi esika resi ³⁴ nikaiteyo, “Goinari aeyadi?”

‡ **11:31:** mokeyadi; bura bedakai niyadi nufa.

Ma nikabai reyadi, “Varika amiye, baesi ve.”

³⁵ Ye isaka niyo. ³⁶ Ma Jew vene yaku niyadi, “Va vefa gokai ina uka maro!”

³⁷ Idu bedakai yaku niyadi, “Ina yaku ne taufa amiye di ne moi areyo, idu mina amiye di muyena ka kebi rigi anua reyaidu ba?”

Lazarus muyena gutuna edadiyo

³⁸ Ye Iesu dudusa ini uka ideri vima maruo resi guri sanari bae okiyo. Mina bi avana; ini ida vena bi fore dudu biri riyadi. ³⁹ Kamini niyo, “Mina fore moi etagae rifa.”

Ma Martha, muyena amiye di tobaini, yaku niyo, “Idu Varika amiye, mina kana medari bi sau no iniye, ini muyena bi meda 4 koina niyo dada!”

⁴⁰ Ma niyo, “Na sena ya niyaka mokena vari gira aeyagadu vonisi, bi Sei di vabara veyaidu.”

⁴¹ Ye§ fore moi etagae riyadi ma Iesu ne odoro risi niyo, “Baba, na buni tora gade ya maida adina ya na neideyo. ⁴² Na na diba ya toga na neideisa, idu minari are rededi vene di buni dada nida, ye ya yaku na nifeideyo mina rofu mokena vari gira aegedi.” ⁴³ Makai nisi goroka tora dudu raka niyo, “Lazarus, yaku bae!” ⁴⁴ Muyeyo amiye yaku baeyo; ini vana ma ini yuka bi varuka yaku tete risi ini ne uruma bi muyena sogona yaku fafa riyadi. Ma Iesu yaku ina vene rofu niyo, “Ini roaitari sogona bi youne mafo kumo diyaine.”

Iesu umuyegika di nirorotari rena (Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

§ 11:41: Bura bedakai ka muyeyo amiye di roaita aeyadi sana rofu nufa.

⁴⁵ Mina dada Jew vene tau, kaere Mary sa deyadi, bi Iesu yaku beika reyo vesi ina rofu mokena vari gira aeyadi. ⁴⁶ Idu bedakai yaku Pharisee vene rofu nesi Iesu yaku beika reyo mina nioteimaradi. ⁴⁷ Ye Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene ma Pharisee vene yaku kanisoro vene raka niegogo resi nikaiteyadi, “Beika regifa? Adina mina amiye bi rebe tau moi evata rido! ⁴⁸ Makai feregifa vonisi, bi amiye tau noibanu ina rofu mokena vari gira aegedi ma Rome vene yaku baesi uni Sei nivakena yava ma uni gagani moi no regedi!”

⁴⁹ Idu yokoi, ini roka Caiaphas, kaere mina laganiri bi Sei ma amiye utari naivo amiye tora, yaku niyo, “Ya bi beika yokoi ya toto mada! ⁵⁰ Ya mokei mona refa buni iniye bi yokoi maka yaku amiye rofu muyego, de bi amiye tau noibanu no baku regifa baebu.” ⁵¹ Mina bi ini diba dudu de niyo, idu mina laganiri Sei ma amiye utari naivo amiye tora kana Sei di ago niyo bi Iesu bi Jew vene noibanu dada muyego; ⁵² mirona vene dada maka de, idu Sei di mida mida gagani gaganiri rerevaida niyadi ka egogo resi moi yokoi maka rigo.

⁵³ Ye mina ituari mamu Iesu umuyegika nidodi reyadi. ⁵⁴ Mina dada Iesu toga ariarari Jew vene di utari nana de digamo, idu minari feresi gagani autu sana atafuri, taoni roka Ephraim rofu diyo ma mironari ini usi dina venesa amegamadi.

⁵⁵ Mina ituari Jew vene di Ferei ebu rena irakuna bi bae atafu niyo, dada amiye tau ini rautu feresi Jerusalem boyadi Ferei ebu rena

irakuna koderi, iniye moi ruaka rigika. ⁵⁶ Resi Iesu maina resi Sei nivakena yavari are regasa iniye iniye nikaitegamadi, “Ya gokai mokeisa? Bi irakunari okigo ba ide?” ⁵⁷ Adina Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene ma Pharisee vene yaku ago gira maradi amiye yokoi Iesu goinari veitao rego vonisi, bi ina vene nioteimaraine, moi gira reyagane dada.

12

Bethany ri diga Iesu di adari erausi reyo (Mt 26.6–13; Mk 14.3–9)

¹ Meda 6 koderi bi Ferei ebu rena irakuna, ye Iesu bi Bethany ri okiyo, Lazarus ini amedo rautu, kaere bi muyena gutuna edadiyo. ² Ma mironari bi uriyenau iruku feide maradi; Martha bi iruku dabara regamo ma Lazarus ma ina vene ka Iesu sa ameinu resi iruku irigamadi. ³ Kamini Mary yaku diga roka *nard* di sisika buni litre yokoi maka di afona* kana moi boyo. Diga bi fore tora gade dudu voi rededi. Ye Iesu di yuka odoro erausi resi ini ada iye dudu moi ifi regamo. Ma ini sisika buni yaku yava fono reyo. ☆ ⁴ Ye ini usi dina amiye yokoi roka Judas Iscariot—kaere gabi siri rego—yaku niyo, ⁵ “Beika resi mina diga di sisika buni bi siriva fore 300 dudu sero resi fore bi irava vene rofu de maro?” ⁶ Judas makai niyo bi irava vene dogo redo dada bi de niyo, idu ina bi duma amiye dada. Bi fore dura dogo rena amiye, ye mina beika ideri aegamadi moigasa irigamo.

* **12:3:** litre yokoi maka di afona: Greek agori mina bi litra ‘pound.’ ☆ **12:3:** Lk 7.37–38

⁷ Mina dada Iesu niyo, “Mina rema ferefa, adina mina diga bi inasa amego bogo na guri aegedi medari mamu. ⁸ Adina irava vene bi toga yasa amebigedi, idu na bi toga yasa de amebigida.”✠

Lazarus umuyegika nirorotari rena

⁹ Ye Jew vene tau gade Iesu bi Bethany ri okiyori mina neidegasa Iesu rofu maka bi de, idu Lazarus ka vegika okiyadi, kaere bi muyena gutuna moi edadiyo. ¹⁰ Ma Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene yaku Lazarus ka umuyegika nidodi reyadi, ¹¹ ina dada Jew vene tau boi nesi Iesu rofu mokena vari gira aeyadi dada.

Iesu kini kana Jerusalem ri dui reyo

(Mt 21.1–11; Mk 11.1–11; Lk 19.28–40)

¹² Meda yokoi uveyori, amiye tau tora irakunari okisi neideyadi Iesu bi Jerusalem urana baedo. ¹³ Resi vatoru iye moisi baku regika nesi raka niyadi, “Sei di roka moi odoro ri!† Sei yaku buni tora gade maro, kaere bi Varika amiye di rokari baedo; mina bi Israel di kini!”✠

¹⁴ Ma Iesu donkey mida baku resi keu reyo, bura reyo kana,

¹⁵ “Zion di vefa, ori ga re!✠

Ve kumo yi kini baegasa

donkey mida fafau keu rido.”

¹⁶ Ouresi ini usi dina vene mina tau diba de niyadi. Idu Iesu dadi rae resi vabara moiyo, bi mokeyadi beika tau ina rofu bura reyadi ma beika tau ina rofu reyadi.

✠ **12:8:** Deut 15.11 † **12:13:** roka moi odoro ri: Greek agori mina bi *hosanna*. ✠ **12:13:** Ps 118.25, 26 ✠ **12:15:** Zech 9.9

17 Iesu sa amegamadi Lazarus guri ideri raka nisi muyena gutuna edadiyo ma veyadi vene tau gade yaku toga niokugamadi. 18 Mina dada amiye tau gade Iesu baku regika neyadi—mina rebe reyo neideyadi dada. 19 Ye Pharisee vene yaku iniye iniye niyadi, “Vefa, una bi ruru rei kava resifa. Ye vefa gokai mina kono tora noibanu vene tau gade usi didedi!”

Greek vene bedakai Iesu maina reyadi

20 Irakuna di medari Sei nivakegi Jerusalem ri boyadi vene di utari bi Greek vene bedakai. 21 Ye Philip, kaere bi Bethsaida rofu Galilee amiye, ina rofu baesi niyadi, “Amiye tora, una ura Iesu vegi resifa.”

22 Philip nesi Andrew nioteimaro, ma vakoi Iesu rofu nesi nioteimaradi. 23 Ye nikabai reyo, “Amiye di mida di roka moi odoro rigo di meda bi okiyo mini. 24 Rama iniye ya nida: witi meko konori yaresi de muyego vonisi, bi meko yokoi makari kana amego. Idu muyego vonisi, bi ini meko tau gade rama nigedi. 25 Kaere ini vegu ura rego, bi de moigo, ma kaere mina konori ini vegu ura de rego, bi toga toga ameibobina vegu rofu moi gira rigo.✧ 26 Amiye yokoi na rofu naivo rego vonisi, bi na usi baeyaine; ma goina sanari amegida, ina ka amego. Amiye yokoi na rofu naivo rego vonisi, nai Baba yaku moi kikifa rego.

Iesu yaku ini muyena dada ago niyo

27 “Gua nai vima bi esika esika redo—ye beika nigida? ‘Baba, mina meda nemoko rofu na moi

✧ 12:25: Mt 10.39; 16.25; Mk 8.35; Lk 9.24; 17.33

vegu rigiya', vo nigida ba? Idu mina dada na bi mina meda nemoko rofu deyaka. ²⁸ Baba, yi roka moi odoro ri!"

Ma goroka yokoi omari gutuna deyo, "Sena nai roka moi odoro riyaka, ma dudusa regida."

²⁹ Minari amegamadi vene tau yaku mina neidesi niyadi bi ofu niyo, ma bedakai yaku niyadi, bi "Sei di naivo naivo vima ina rofu ago niyo!"

³⁰ Kamini Iesu yaku niyo, "Mina goroka bi diya nai buni dada, idu ya vene yi buni dada. ³¹ Mina kono di kota rena meda bi gua mini; ye gua mina kono di ourefeidenana amiye bi umeki rei feidego. ³² Ma mina konori na moi odoro rigori, amiye tau noibanu na rofu afei baegida." ³³ (Makai niyo bi gokai ida dudu muyego ina rofu nioteimaro.)

³⁴ Ye amiye tau gade yaku nikabai reyadi, "Ago girari neideyafa Keriso bi toga toga amebigo, ye ya gokai nisa Amiye di mida bi moi odoro riyagane? Mina Amiye di mida bi kaere?"[☆]

³⁵ Ye ina vene rofu niyo, "Mina vabara bi yasa de amei doba rego. Vabara yasa amedori, diga bogasa rebifa, de bi mukuna yaku ya ebu rego baebu. Kaere mukunari diga bogasa redo amiye goinari dido bi ina toto. ³⁶ Vabara yasa amedori, ina rofu mokena vari gira aefa, ye ya bi vabara di mida mida nigedi dada."

Amiye be di mokena vari gira de aena

Sina ni vau resi ferei disa ina vene rofu iniye moi sui riyo. ³⁷ Gokai sena ini neri rebe tau regamo, idu ina vene bi toga mokena vari gira de

[☆] **12:34:** Ps 110.4; Is 9.7; Ezek 37.25; Dan 7.14

aegamadi, ³⁸ ye Sei di ago niyo amiye Isaiah di ago bi moi rama aego dada:☆

“Varika amiye, kaere yaku uni ago neidesi mokena vari gira aeyo?

Ma kaere rofu Varika amiye di vava moi ogau riyo?”

³⁹ Mina dada mokena vari gira de aeyadi, adina Isaiah dudusa niyo:

⁴⁰ “Sei yaku ini nemoko moi taufa risi☆

ini uka kebi riyo,

ini nemoko dudu vesi

ini uka dudu diba nisi

na rofu kero regedi baebu,

ma ina moi buni rigida.”

⁴¹ Isaiah mina niyo, adina Iesu di vabara vesi ina fafau ago niyo.

⁴² Ye minari maka ourefeidenena vene tau ka ina rofu mokena vari gira aeyadi, idu Pharisee vene ori reyadi dada, de niogau regamadi, bi usa usa yavari umeki regedi baebu. ⁴³ Adina amiye yaku ini roka moi odoro rina bi ura resi Sei yaku ini roka moi odoro rina bi ura de rededi.

Iesu di ago bi kota rena ago

⁴⁴ Kamini Iesu yaku raka nigasa niyo, “Kaere na rofu mokena vari gira aego, bi diya na rofu maka de, idu rama na nifeideyo amiye rofu ka mokena vari gira aego. ⁴⁵ Ma kaere na vego, bi na nifeideyo amiye vego. ⁴⁶ Na bi vabara kana mina konori deyaka, ye kaere na rofu mokena vari gira aego amiye bi mukunari ga amebiyaine. ⁴⁷ Amiye

☆ **12:38:** Is 53.1 ☆ **12:40:** Is 6.10

yokoi nai ago neidego, idu moi gira de rigo‡ vonisi, na yaku ina rofu kota de regida; adina na bi kono tora noibanu di vene rofu kota regika de deyaka, idu moi vegu rigi deyaka. ⁴⁸ Kaere na rofu gedu masi nai ago de neidego, bi kota rego; ari bae koina nigori, mina ago niyaka ina fafau kota rego! ⁴⁹ Adina na bi nai vava dudu de ago niyaka, idu nai Baba, kaere na nifeideyo, iniye yaku gokai nisi beika nigida di ago gira na maro. ⁵⁰ Ma na na diba ini ago gira bi toga toga ameibobina vegu. Mina dada beika ago nida, bi nai Baba yaku na niyo kana mina nigida.”

13

Iesu yaku ini usi dina vene di yuka rafo koiteyo

¹ Ferei ebu rena irakuna okina koderi, Iesu diba niyo ini meda bi okiyo mina kono feresi ini Baba rofu bogi, ye metonari bi ini konori amededi vene uka maro.

² Uriyenau iruku irina koderi,* Bodaka yaku Judas Iscariot, Simon di mida, di mokenari Iesu siri regi sena aeyo. ³ Ye Iesu bi diba niyo ini Baba yaku beika tau vakoi ini vava gabireri aeyo, ma bi Sei rofu deyo ma Sei rofu dairi bogo. ⁴ Resi iruku iriyadi utari dadisi ini fafau varuka erufusi tauwera ini gagabari iru riyo. ⁵ Mina usi siuari koru rausi resi ini usi dina vene di yuka rafo koitegi, tauwera ini gagabari miyo mina dudu moi roko rigi kora reyo. ⁶ Simon Peter rofu

‡ **12:47:** moi gira de rigo; bura bedakai mokena vari gira de aego nufa. * **13:2:** irina koderi; bura bedakai irigamadi nufa.

baeyori, ina rofu nikaiteyo, “Varika amiye, nai yuka rafo koitegiya ba?”

⁷ Ma nikabai reyo, “Ya gua na yaku beika reida bi ya ya toto, idu gabi mamu diba nigiya.”

⁸ Kamini niyo, “Ide yo! Toga iniye nai yuka rafo bi koitena de regiya!”

Ma nikabai reyo, “Yi yuka rafo de koitegida vonisi, ya bi diya nai.”

⁹ Ye niyo, “Varika amiye, nai yuka rafo maka de, idu nai vana ma nai ada ka koite!”

¹⁰ Ma nikabai reyo, “Amiye kaere rafeyo bi ini yuka maka koitego;† ini roaita tora noibanu bi ruaka. Ye ya vene bi ruaka, idu ya tau vakoi de.”

¹¹ (Adina bi sena diba niyo kaere yaku siri rego; mina dada niyo, “Ya tau vakoi bi ruaka de.”)

¹² Ini yuka rafo koitei vau resi ini fafau varuka risi ini amena sanari dairigasa nikaiteyo, “Ya rofu beika reyaka bi diba niyadi ba ide?☆ ¹³ Ya yaku na rofu roka nidedi Oteimana amiye ma Varika amiye; mina bi rama rededi, adina na bi mini. ¹⁴ Gua na, yi Varika amiye ma yi Oteimana amiye, yaku yi yuka rafo koiteyaka, ye ya kaya yi yuka rafo koiteyagadu. ¹⁵ Adina na yaku ya gokai reyaganedi bi oteimaraka mini, ye ya ka regedi, ya rofu reyaka kana. ¹⁶ Rama iniye ya nida: moimai rei tavoi redo amiye ini varika amiye ebu rena de rego, ma nifeidena amiye ka nifeidedo amiye ebu rena de rego.☆ ¹⁷ Mina beika tau diba nigedi vonisi, ye rebigediri buni tora gade ya mago!

† **13:10:** ini yuka maka koitego; bura bedakai mina ago nufa de.

☆ **13:12:** Lk 22.27 ☆ **13:16:** Mt 10.24; Lk 6.40; Jn 15.20

18 “Na bi diya ya vene tau vakoi rofu nida; kaere na yaku auba reyaka bi na na diba. Idu mina bi Sei di agori bura reyo ma moi rama aego: ‘Kaere nasa beredi iriyafa amiye yaku kero resi na gutuna etagae riyo.’[☆] 19 Mina vata nina koderi gua ya nida, ye vata nigori ya vene yaku mokena vari gira aegedi ‘Na bi.’ 20 Rama iniye ya nida: kaere na nifeidego amiye moi dui rego, bi na moi dui rego; ma kaere na moi dui rego, bi na nifeideyo amiye moi dui rego.”[☆]

Iesu yaku ini siri rena ago niogau reyo
(Mt 26.20–25; Mk 14.17–21; Lk 22.21–23)

21 Mina niyo usi, ini uka bi esika resi niokuyo, “Rama iniye ya nida: ya yokoi yaku na siri rego.”

22 Ini usi dina vene iniye iniye veyadi, adina kaere rofu niyo bi de diba ni mona reyadi. 23 Ini usi dina amiye yokoi, kaere Iesu yaku uka magamo, bi ina atafu ameinu regamo. 24 Ye Simon Peter ina rofu vana feko regasa niyo, “Nikaite kaere rofu niyo.”

25 Kamini mina usi dina amiye Iesu kokobari etebe risi nikaiteyo, “Varika amiye, ina bi kaere?”

26 Ma nikabai reyo, “Na yaku kaere rofu beredi bado siua ideri birisi magida amiye bi mini.” Mina dada beredi bado moisi siua ideri birisi Simon di mida Judas Iscariot maro. 27 Judas beredi moiyo ma mina usi Satani ini ukari dui reyo. Ma Iesu yaku niyo, “Beika regiya, bi evade re!” 28 Idu iruku irisi ameinu reyo amiye yokoi yaku beika resi makai ina rofu niyo bi diba de

☆ 13:18: Ps 41.9 ☆ 13:20: Mt 10.40; Mk 9.37; Lk 9.48; 10.16

niyadi. ²⁹ Judas bi fore dogo regamo amiye dada, bedakai yaku mokegamadi Iesu bi niyo, “Irakuna di iruku uni voi re,” o beika yokoi be irava vene rofu marainedi.

³⁰ Ye Judas mina beredi bado moigasa evade etofaro yakusi neyo ma bi sena mukuna niyo mini.

Ago gira ruaka

³¹ Resi diyori, Iesu yaku niyo, “Gua Amiye di mida di roka moi odoro riyo ma ina dudu ka Sei di roka moi odoro riyo. ³² Sei di roka ina dudu moi odoro riyo vonisi, Sei yaku ka evade maka ina kaya dudu ini Mida di roka moi odoro rigo. ³³ Nai mida mida, na yasa amei doba de regida. Na maina regedi, ma Jew vene nioteimaraka kana, ye gua ka ya nioteimaida mini: ‘Nai digida sanari bi digi anua regedi.’[✧] ³⁴ Ago gira ruaka ya vene rofu maida mini: ya kaya uka mabifa. Na yaku ya rofu uka maraka kana, makai ya kaya ka uka mabifa.[✧] ³⁵ Ya kaya uka mabigediri, minari mamu amiye tau gade yaku diba nigedi ya bi nai usi dina vene.”

Iesu yaku niyo Peter gabi ina nisui rego

(Mt 26.31–35; Mk 14.27–31; Lk 22.31–34)

³⁶ Simon Peter yaku niyo, “Varika amiye, ya bi goinari disa?”

Ma nikabai reyo, “Nai goinari dida, gua na usi baegi anua regiya, idu gabi na usi baegiya mironi.”

³⁷ Ma niyo, “Varika amiye, beika resi gua ya usi baegi anua regida? Ya dada nai vegu eyaregida!”

✧ **13:33:** Jn 7.34 ✧ **13:34:** Jn 15.12, 17; 1 Jn 3.23; 2 Jn 5

³⁸ Ma nikabai reyo, “Na dada yi vegu eyaregiya ba? Rama iniye ya nida: kokoro raka nina koderi, bi uru regode na nisui regiya.

14

Iesu bi ini Baba rofu di ida

¹ “Yi uka moi esika ga refa. Sei rofu mokena vari gira aesi* na rofu ka mokena vari gira aebifa. ² Nai Baba di yavari daiyutu tau; na mironari amena sana yi dogo regika boida. Mina de vonisi, ya de niyagadu. ³ Ye bosi yi amena sana dogo regidari, usi bi dudusa dairi desi nasa ya afei bogida, ye na yaku goinari amegida sanari ya vene ka mironari amegedi. ⁴ Ma na goinari boida sana di ida bi ya vene ya diba.”

⁵ Thomas yaku niyo, “Varika amiye, ya goinari digiya bi una una toto; ye gokai ida dudu ida diba nigifa?”

⁶ Ma nikabai reyo, “Na bi ida, ma ago rama, ma vegu. Amiye yokoi nai Baba rofu de bogo, idu na dudu maka. ⁷ Na diba nidediri, nai Baba ka diba nidedi. Gua mammo ina diba nisi ma veyadi.”

⁸ Philip yaku niyo, “Varika amiye, Baba una oteima kumo uni uka bere nigifa.”

⁹ Ma nikabai reyo: “Philip, yasa ari doba amei baegamaka idu toga ya toto ba? Kaere na veyo amiye bi nai Baba ka veyo. Gokai resi nisa, ‘Baba una oteima’? ¹⁰ Ya mokena vari gira aesa ba ide na bi nai Baba ideri ma nai Baba bi na ideri? Mina ago ya rofu nida bi diya nai vava dudu nida, idu

* **14:1:** mokena vari gira aesi; o mokena vari gira aededi.

nai Baba kaere na ideri amedo, ina yaku iniye ini moimai redo. ¹¹ Nai Baba bi na ideri ma na bi nai Baba ideri mokena vari gira aebifa; o de bi, reremama reida rofu mokena vari gira aebifa. ¹² Rama iniye ya nida: kaere na rofu mokena vari gira aego amiye bi reremama na yaku reida kana ka rego—ye mina kana maka de, idu isivaga iniye, adina na bi nai Baba rofu bogida dada. ¹³ Beika nai roka dudu usa usa nigedi bi regida, makai dudu na, ini Mida, yaku nai Baba di roka moi odoro rigida. ¹⁴ Nai roka dudu beika baika yokoi na rofu† usa nigedi vonisi, bi regida.

Vima kikifa nitore rena ago

¹⁵ “Ya na uka madedi vonisi, nai ago gira bi neidegedi.‡ ¹⁶ Ma na yaku nai Baba usa nigida ma aedena amiye yokoi ya mago, kaere bi toga toga ya venesa amebigo. ¹⁷ Ina bi ago rama di Vima, ye kono tora noibanu di vene de moidedi, adina de vesi diba de nidedi. Idu ya ina diba nidedi, yasa amedo ma yasa ideri amebigo§ dada.

¹⁸ “Na bi ya rofu degida; neuka kana de ya ferei tavoi regida. ¹⁹ Doba de kono tora noibanu di vene yaku dudusa na vena de regedi, idu ya yaku bi na vegedi. Adina na vegu ameida kana, ya ka vegu ameibobigedi. ²⁰ Mirona medari ya yaku diba nigedi na bi nai Baba ideri, ma ya bi na ideri ma na bi ya ideri.

²¹ “Kaere nai ago gira moisi neidedo, mina amiye bi na rofu uka mado. Ma kaere na rofu

† **14:14:** na rofu; bura bedakai mina ago nufa de. ‡ **14:15:** bi neidegedi; bura bedakai neidefa nufa. § **14:17:** amebigo; bura bedakai amedo nufa.

uka mado amiye, bi nai Baba yaku uka mago, ma na ka uka masi ina rofu na kaya niokugida.”

²² Ma Judas (Judas Iscariot de) yaku niyo, “Varika amiye, gokai resi ya ya kaya una rofu niokugiya, idu kono tora noibanu di vene rofu bi de?”

²³ Ma nikabai reyo, “Amiye yokoi na uka mado vonisi, bi nai ago neidego ma nai Baba yaku uka mago, ma ina rofu desi uni amena sana inasa rigifa. ²⁴ Kaere na uka mana de redo amiye, bi nai ago de neidedo. Ye mina ago neidededi bi diya nai, idu nai Baba kaere na nifeideyo amiye di.

²⁵ “Ya venesa amegasa mina ago nigamaka. ²⁶ Idu yi aedena amiye Vima kikifa, kaere nai Baba yaku nai roka dudu nifeidego, yaku beika baika tau gade ya oteimasi beika tau gade ya niyaka, mina mokena ya moi mona rego.

²⁷ “Na yaku uka amuta yasa fereida; bi nai uka amuta ya maida. Mina ya maida bi mina kono vene yaku madedi kana de. Yi uka moi kenoka ga resi ori ga refa. ²⁸ Ya rofu niyaka, ‘Na bi disi gabi dairisi ya rofu degida’ ma neideyadi. Ya na rofu uka maragadu vonisi, ya bi ada reyagadu, adina** nai Baba rofu bogida, bi isivaga iniye na kana de dada. ²⁹ Ye vata nina koderi, gua ya nida mini, ye vata nigori, ya mokena vari gira aegedi. ³⁰ Na bi yasa ago ni doba de regida, mina kono di ourefeidenana amiye baedo dada. Ini vava na fafau bi koina iniye, ³¹ idu nai Baba ago gira na maro kana reida, ye kono tora noibanu di vene bi diba niyaganedi nai Baba uka maida.

** 14:28: Bura bedakai ka niyaka nufa.

“Dadisi mina sana feresi dinadi.

15

Iesu bi waini meko di yabo rama

¹ “Na bi waini meko di yabo rama ma nai Baba bi muro amiye. ² Ina yaku nai teteka neinei meko de moina bi moi tae rido; ma teteka neinei meko moina bi koroto redo, besa meko varego dada. ³ Ya bi sena moi ruaka riyo, ago ya rofu niyaka dada. ⁴ Nai ideri amefa, yi ideri ameida kana. Ye kai rena teteka waini meko di yabo ideri de amedo vonisi, bi inaike meko varegi anua rego, ma ya makai nai ideri de amegedi vonisi, ya bi vegu buni de regedi.

⁵ “Na bi waini meko di yabo ma ya bi ini teteka. Kaere nai ideri amego ma ini ideri amegida, bi meko tau varego, na gaima rofu bi beika yokoi regi anua regedi. ⁶ Yokoi yaku nai ideri de amego vonisi, bi teteka you makugo ma abiye nigo kana; ye teteka moi egogo resi itari you negedi ma vaigedi. ⁷ Na ideri amegedi ma nai ago yi ideri amego vonisi, ya ura rededi kana usa usa nifa,* ye ya rofu rego. ⁸ Ya vene meko tau moyadi, ye nai usi dina vene niyadi vo niyo; mina makai nai Baba di roka moi odoro rigo. ⁹ Nai Baba uka na maro kana, ye uka ya maraka. Nai uka manari amefa. ¹⁰ Nai ago gira neidegedi vonisi, nai uka manari amegedi, nai Baba di ago gira neideyaka ma ini uka manari ameida kana.

¹¹ “Na mina ya rofu niyaka ye nai ada yasa feregida ma ya ada ya muyegedi. ¹² Nai ago gira

* **15:7:** nifa; bura bedakai nigedi nufa.

bi mini: ya kaya ya kaya uka mafa, ya uka maraka kana.✠ ¹³ Amiye yokoi di uka mana tora iniye bi mini: ini asiyaka rofu ini vegu eyaredo. ¹⁴ Ya beika ago gira nida mina neidegedi vonisi, bi nai asiyaka. ¹⁵ Na dudusa moimai rei tavoi rededi vene ya roka de nigida, adina moimai rei tavoi redo amiye bi beika ini varika amiye redo bi toto. Idu nai asiyaka bi ya roka niyaka, adina beika tau gade nai Baba rofu neideyaka, mina ya rofu nioteimaraka. ¹⁶ Ya na auba de reyadi, idu na yaku ya auba resi omaraka, ye disi meko varegedi, ma yi meko bi toga amebigo. Makai beika tau nai roka dudu nai Baba rofu usa nigedi, bi ya mago. ¹⁷ Mina ago gira ya maida bi mini: ye ya kaya ya kaya uka magedi.

Kono tora noibanu di vene di gubuyo rena

¹⁸ “Kono tora noibanu di vene ya gubuyo rededi vonisi, ye vei mama refa, bi na rofu siko gubuyo reyadi dada, ya ka ya gubuyo regedi. ¹⁹ Ya bi kono tora noibanu di vene vonisi, ini vene ya uka magedi iniye di kana; idu ya bi mina kono tora noibanu di vene de dada, ya kono tora noibanu gutuna ya raka niyaka. Mina dada kono tora noibanu di vene ya rofu gubuyo rededi. ²⁰ Mina sina ya rofu niyaka mokefa: ‘Moimai rei tavoi redo amiye ini varika amiye ebu rena de redo.’ Na esika esika maradi kana, ya ka ya esika esika magedi. Nai ago neideyadi vonisi, bi yi ago ka neidegedi.✠ ²¹ Idu nai roka dada mina tau vakoi ya fafau regedi, ye kaere na nifeideyo amiye ya

✠ **15:12:** Jn 13.34; 15.17; 1 Jn 3.23; 2 Jn 5 ✠ **15:20:** Mt 10.24; Lk 6.40; Jn 13.16

toto dada. ²² Na baesi ina vene rofu de niyagadu vonisi, bi vegu no nufa de, idu gua ini vegu no rofu ago yokoi nigi anua regedi. ²³ Kaere na rofu gubuyo redo, ka nai Baba rofu gubuyo redo. ²⁴ Mina reremama amiye yokoi yaku de regamo, bi ini fogori de reyaka vonisi, bi vegu no nufa de; idu gua mina vesi na ma nai Baba una remanu rofu gubuyo reyadi. ²⁵ Idu ago gira di sina bura reyo bi kamini moi rama aeyaine: ‘Ina vene na rofu gubuyo reyadi, vegu no yokoi de dada.’[☆]

²⁶ “Idu aedena amiye, ago rama di Vima, degori, kaere nai Baba gutuna nifeidegida, bi na niogau rego. ²⁷ Ma ya ka na niogau regedi, adina ini adinari gutuna nasa amegamadi.

16

¹ “Mina tau vakoi ya rofu niyaka, ye yi mokena vari gira aena rofu de futu regedi. ² Usa usa yava etofarori ya umeki regedi. Ye meda baego, ye kaere ya umuyego bi mokego ina bi Sei rofu naivo redo. ³ Ma mina* regedi nai Baba ma na ina toto dada. ⁴ Idu mina ya rofu niyaka, ye ini meda baegori, ya mina rofu niyaka bi mina mokegedi.

Vima kikifa di reremama

“Senagi mina de ya niyaka, na yasa dada. ⁵ Idu gua na bi kaere na nifeideyo amiye rofu digida, idu ya yokoi de nikaitedo, ‘Bi goidu disa?’ ⁶ Idu iriyeduka yaku yi uka vata baeyo, mina ya rofu niyaka dada. ⁷ Idu rama ya nida: na ya rofu ferei digida bi buni, adina de digida vonisi, Aedena

[☆] **15:25:** Ps 35:19; 69:4 * **16:3:** Bura bedakai ka ya rofu nufa.

amiye ya rofu de dego. Idu digida vonisi, ya rofu nifeidegida. ⁸ Ma baesi kono tora noibanu vene di ini mokena no, vegu no ma mokena rorobo dada, ma kota renari, bi no mina ina rofu oteimago. ⁹ Adina mina bi vegu no dada, na rofu mokena vari gira de aededi; ¹⁰ mokena rorobo dada, nai Baba rofu digida, ma dudusa de na vegedi; ¹¹ ma kota renari, adina mina kono di ourefeidenana amiye rofu kota reyo.

¹² “Idu ago tau ya rofu nigi toga ura reida, idu bi gua moigi anua rededi. ¹³ Idu ago rama di Vima desi ago rama tau vanu ya ourefeidego. Ina kaya ini vava dudu de ago nigo, idu beika neidedo, mina rofu ago nisi beika baika vata nigedi mina ka ya rofu niogau rego. ¹⁴ Nai roka moi odoro rigo, adina beika nai bi moisi ya rofu niogau rego dada. ¹⁵ Beika tau vanu nai Baba di bi nai; mina dada niyaka kana, beika bi nai bi moisi ya rofu niogau rego.

Iriyeduka rena ma ada rena

¹⁶ “Doba deri de na vegedi; ma gabi doba deri dudusa na vegedi.”

¹⁷ Ma ini usi dina vene be iniye iniye niyadi, “Mina bi beika una rofu nido, ‘Doba deri de na vegedi, ma gabi doba deri dudusa na vegedi’; ma, ‘adina nai Baba rofu digida’? ¹⁸ Mina ‘doba deri’ ini adina bi beika? Ini ago nido diba de nisifa!”

¹⁹ Iesu diba niyo ina nikaitegi regamadi, ye niyo, “Nai ago niyaka, ‘Doba deri de na vegedi, ma gabi doba deri dudusa na vegedi’; mina bi beika ya kaya ya kaya nikaitededi ba? ²⁰ Ma rama iniye ya nida: ya isaka nisi guruo regedi,

idu kono tora noibanu di vene ada regedi; ya iriyeduka regedi, idu yi iriyeduka rena kero resi ada rena nigo. ²¹ Rema mida odigasa iriyeduka redo, ini mida gera rena ari bi okiyo dada; idu mida moigori, esika dudusa de mokedo, adina amiye yokoi konori vata nina rofu ada redo dada. ²² Mina resi ya ka gua iriyeduka rededi, idu dudusa ya vegida ma yi ukari ada regedi; amiye yokoi yi ada rena ya rofu moi etagae de rigo.

²³ “Mirona medari, beika yokoi na rofu usa de nigedi. Rama iniye ya nida: beika tau nai roka dudu nai Baba rofu usa nigedi, bi ya mago.† ²⁴ Boyo gua, ya yaku beika yokoi nai roka dudu usa de niyadi. Yi beika tau usa nigedi bi moigedi, yi ada rena moi vau regedi dada.

Kono di vegu fafau ruda resi ebu rena

²⁵ “Mokena ago dudu mina ya rofu nigamaka. Idu ari baegori, dudusa mokena ago dudu ya rofu de nigida, idu ago rorobo dudu Baba fafau nigida. ²⁶ Mirona medari ya yaku nai roka dudu usa nigedi; ye ya rofu de nida, bi ya dada, nai Baba usa nigida; ²⁷ Baba ina kaya ya rofu uka mado dada, adina na rofu uka masi mokena vari gira aeyadi na bi Sei gutuna deyaka. ²⁸ Na Baba gutuna desi konori dui reyaka, ye gua kono feresi nai Baba rofu digida.”

²⁹ Ma ini usi dina vene niyadi, “Gua ya ago rorobo dudu, mokena de kana dudu ago nisa. ³⁰ Gua una diba ya bi beika tau gade diba nisi

† **16:23:** beika baika nai roka dudu nai Baba rofu usa nigedi, bi ya mago; bura bedakai beika baika nai Baba rofu usa nigedi, bi nai roka dudu ya mago nufa.

amiye yokoi yaku ya nikaitegika bi baku de reisa; mina resi ya bi Sei gutuna deyo, mina rofu mokena vari gira aesifa.”

³¹ Ma nikabai reyo, “Ya gua mokena vari gira aededi ba? ³² Ari bi baedo ma sena baeyo, ya yokoi yokoi bi yi rautu neinei rerevaida nisi na feregedi. Idu na bi naike maka de, adina Baba bi nasa mini. ³³ Mina ago ya rofu niyaka, ye na dudu uka amuta baku regedi dada. Konori esika esika iniye moigedi. Idu yi uka moi gira rifa; na yaku kono di vegu ebu reyaka dada!”

17

Iesu yaku ini usi dina vene rofu usa usa niyo

¹ Mina ago koina nigasa oma ne odoro rei vesi niyo, “Baba, meda nemoko bi okiyo mini; yi Mida di roka moi odoro ri kumo yi Mida yi roka moi odoro riyaine dada. ² Adina ya yaku bi amiye tau gade fafau vava maro, toga toga ameibobina vegu magi, kaere ya yaku maro bi. ³ Ma toga toga ameibobina vegu bi mini: ye amiye yaku ya Sei rama maka ma Iesu Keriso kaere nifeideyo, ya remanu diba nidedi. ⁴ Na yaku konori yi roka moi odoro riyaka, adina moimai regi na maro bi mina rei vau reyaka. ⁵ Ma Baba o, gua yi nemokori nai roka moi odoro ri, sena mina kono rina koderi yasa amegasa vabara nufa kana.

⁶ “Na yaku kaere vene mina konori ya na maro, ina rofu yi roka moi ogau riyaka. Ina vene bi yi, ma na rofu maro, ma yi ago neideyadi. ⁷ Ye gua diba niyadi, beika tau gade na maro bi ya rofu dedo. ⁸ Adina ya yaku ago na maro ma na yaku

ina vene maraka, bi moisi ago rama diba niyadi na bi ya rofu deyaka. Ina ka mokena vari gira aeyadi ya na nifeideyo.

⁹ “Ina vene di usa usa nida. Kono vene di usa usa de nida, idu kaere ya yaku na maro vene rofu, ini adina ina bi yi. ¹⁰ Nai vene tau gade bi yi, ma yi vene bi nai; ma ina vene dudu nai roka moi odororidedi. ¹¹ Ma na gua konori de amegida, idu ina vene bi konori amededi ma na ya rofu bae neida. Baba kikifa, yi roka di vava dudu nari re—mina roka na maro*—ye yokoi maka niyaganedi, una yokoi maka kana. ¹² Inasa† amegasa yi roka di vava dudu nari reyaka. Ya bi mina vava na maro‡ Na yaku nari regamaka, ma yokoi kava de moi boyo reyaka, no niyo amiye maka—ye Sei di ago mina bae rama aeyainedi.☆ ¹³ Na ya rofu baegida, ye konori mina ago nida, ye nai ada rena tau gade bi ini uka ideri moi vata baeyaganedi. ¹⁴ Yi ago ina vene maraka, idu kono vene yaku ina vene gubuyo reyadi, adina bi diya kono di, na ka diya kono di kana. ¹⁵ Na bi konori moi etagae rigi ya usa de nida, idu amiye no rofu nari regi mina usa nida. ¹⁶ Na bi diya kono di kana, ina ka diya kono di. ¹⁷ Ago rama dudu ina vene moi akeke ri; yi ago bi rama. ¹⁸ Ya yaku konori na nifeideyo kana, ye ina vene ka konori nifeideyaka. ¹⁹ Resi

* **17:11:** yi roka di vava dudu nari re—mina roka na maro; bura bedakai yi roka di vava dudu kaere na maro mina vene nari re nufa. † **17:12:** Bura bedakai ka kono tora noibanuri nufa. ‡ **17:12:** yi roka di vava dudu nari reyaka. Ya bi mina vava na maro; bura bedakai kaere na maro yi roka di vava dudu nari reyaka nufa. ☆ **17:12:** Ps 41.9; Jn 13.18

ina dada na kaya moi akeke rida, ye ina ka ago rama dudu moi akeke rigedi.

²⁰ “Na diya ina vene rofu maka usa usa nigida, idu kaere nai usi dina di ago dudu na rofu mokena vari gira aegedi vene rofu ka, ²¹ ye ina tau vakoi bae yokoi maka niyaganedi, ya Baba kana; ya bi na ideri ma na bi ya ideri. Una ideri ka ameyagane, ye kono vene ya yaku na rofu nifeideyo, mina rofu mokena vari gira aegedi. ²² Vabara na maro, mina ina rofu maraka, mina dada bae yokoi maka niyaganedi, una bi yokoi maka kana: ²³ Na bi ina venesa ma ya nasa, mina dada ina bae yokoi maka rei vau nigedi, ye mina kono vene yaku diba nigika ya yaku na nifeidesi ina vene uka maro, na uka maro kana.

²⁴ “Baba, na ura reida kaere na maro vene, bi goidu ameida sanari nasa ka amegedi, ye vabara na maro veibiyaganedi, senagi kono rina koderi na uka maro dada. ²⁵ Baba e, ya mokena rorobo amiye, mina kono vene ina ka toto ya, idu na na diba ya, ma mina vene diba ya yaku na nifeideyo. ²⁶ Na yaku ina vene rofu yi roka oteimaraka ma toga regida, ye yi uka mana na rofu bi ina venesa amebiyainedi ma na ka inasa amebigida.”

18

Iesu bi moi gira reyadi

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-51; Lk 22.47-53)

¹ Iesu ini usa nina koina niyori, bi ini usi dina venesa feresi Kidron soku ugasi muro yokoi minari dui reyadi. ² Ma Judas, kaere bi siri reyo amiye, bi mina sana ka diba, adina Iesu

ini usi dina venesa uru tau gade mironari egogo regamadi dada. ³ Kamini iya vene tau, Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene, ma Pharisee vene di naivo vene bedakai afei baeyadi; bi ramefa, keroko, ma ora mari moisi mironari boyadi. ⁴ Ye Iesu sena diba niyo beika tau ina rofu vata nigo, dada ini budari bosu nikaiteyo, “Ya bi kaere maina rededi?”

⁵ Ma nikabai reyadi, “Iesu Nazareth amiye.”

Ma niyo, “Na bi ina mini.”

Judas, siri reyo amiye, bi ina venesa mironari are regamo. ⁶ Iesu yaku, “Na bi ina mini,” vo niyori, fufuta rofu dairisi konori keto reyadi. ⁷ Ye dudusa nikaiteyo, “Ya bi kaere maina rededi?”

Ma dudusa niyadi, “Iesu Nazareth amiye.”

⁸ Ma nikabai reyo, “Na bi sena ya niyaka na bi ina mini, ye ya vene na maina rededi vonisi, bi mina vene ferefo kumo diyagane.” ⁹ (Mina ago niyo bi moi rama aego: “Ya yaku na maro vene bi yokoi kava de moi boyo reyaka.”)

¹⁰ Mina usi Simon Peter, kaere bainasi nufa, yaku moi yakusi kuita resi Sei ma amiye utari naivo amiye tora di moimai rei tavoi redo amiye di anema rama nugai feideyo. Mina amiye di roka bi Malchus. ¹¹ Mina dada Iesu yaku Peter rofu niyo, “Yi bainasi ini moiyo sanari moi dairisi ae! Ya yaku mokeisa bi nai Baba na maro esika esika biyo bi de irigida ba?”[☆]

Iesu Annas di nemokori

¹² Mina usi iya rededi vene tau ma ini ourefei-dena amiye, ma Jew vene di naivo vene yaku

[☆] **18:11:** Mt 26.39; Mk 14.36; Lk 22.42

Iesu moi gira resi ini vana misi ¹³ Annas rofu siko afei boyadi, kaere bi Caiaphas di imokai. Mirona laganiri bi Sei ma amiye utari naivo amiye tora. ¹⁴ Bi Caiaphas kaere yaku Jew vene niyo buni iniye bi amiye yokoi maka yaku amiye fafau muyego.✧

Peter yaku Iesu nisui reyo

(Mt 26.69–70; Mk 14.66–68; Lk 22.55–57)

¹⁵ Simon Peter ma usi dina amiye yokoi bi Iesu usi boyadi. Sei ma amiye utari naivo amiye tora bi mina usi dina amiye yokoi diba, ye Iesu sa Sei ma amiye utari naivo vene di tora amiye di yava ida nefau dui reyadi. ¹⁶ Idu Peter bi ida venau tua regamo. Ye mina usi dina amiye yokoi, kaere Sei ma amiye utari naivo amiye tora diba ina, yakusi rema ofi, kaere ida vena nari reyo, ina rofu ago niyo ma Peter afei dui reyo. ¹⁷ Ye ida vena naivo rema ofi yaku niyo, “Ya ka bi mina amiye di usi dina amiye yokoi ba ide?”

Ma nikabai reyo, “Na bi ide.”

¹⁸ Itu reyo dada, moimai rei tavoi rededi vene ma naivo naivo vene ita orisi are rei buru risi ita imigamadi. Ma Peter ka vava regika ina venesa are regamo.

Sei ma amiye utari naivo amiye tora Iesu nikaiteyo

(Mt 26.59–66; Mk 14.55–64; Lk 22.66–71)

¹⁹ Mina usi Sei ma amiye utari naivo amiye tora yaku ini usi dina vene ma ini oteimana ago fafau Iesu nikaiteyo. ²⁰ Ma nikabai reyo, “Na bi ariara kono vene rofu ago niyaka. Toga usa usa

✧ **18:14:** Jn 11.49–50

yava ma Sei nivakena yavari Jew vene tau gade egogo rededi sanari oteimagamaka; beika yokoi suiri de nigamaka. ²¹ Beika resi na nikaiteisa? Na beika niyaka ma neideyadi vene nikaite—ina diba beika niyaka bi.”

²² Mina niyori, nari redo amiye yokoi kaere minari are regamo bi ini seira vana dudu famasi niyo, “Ya yaku makai kana dudu Sei ma amiye utari naivo amiye tora nikabai reisa ba?”

²³ Ye nikabai reyo, “Na beika niyaka bi no vonisi, mina rofu niogau re; idu na bi rama niyaka vonisi, bi beika resi na uyo?”

²⁴ Kamini ini vana sena miyadi dudu Annas yaku Caiaphas Sei ma amiye utari naivo amiye tora rofu nifeideyo.

Peter dudusa Iesu nisui reyo

(Mt 26.71–75; Mk 14.69–72; Lk 22.58–62)

²⁵ Ye Simon Peter toga ita imigasa are regamo. Mina dada nikaiteyadi, “Ya ka ini usi dina amiye yokoi ba?”

Nisui resi niyo, “Na bi de.”

²⁶ Sei ma amiye utari naivo amiye tora di moimai rei tavoi redo amiye yokoi, amiye kaere Peter yaku ini anema nugai feideyo, ini davatu yokoi yaku niyo, “Ya inasa murori ya veyaka ba?”

²⁷ Mina dada Peter dudusa nisui reyo ma evade kokoro raka niyo.

Iesu bi Pilate di nemokori afei boyadi

(Mt 27.1–2, 11–14; Mk 15.1–5; Lk 23.1–5)

²⁸ Mina dada uriyaku gorogoro Iesu Caiaphas di yavari gutuna Rome di gavana di ourefeidenana yava torari afei boyadi. Idu yava ideri bi dui

de reyadi, ini adina iniye moi kino rigedi baebu, ye makai bi Ferei ebu rena irakuna di iruku de irigedi. ²⁹ Ye Pilate etofaro nesi nikaiteyo, “Mina amiye bi beika vegu no reyo ma ina fafau tourage rededi?”

³⁰ Ma nikabai reyadi, “Mina amiye vegu no de regamo vonisi, bi yi vanari de aeyagadu.”

³¹ Kamini niyo, “Ya kaya moisi yi ago gira dudu ini vegu no kota refa.”

Ye niyadi, “Uni ago gira dudu bi amiye yokoi ga umuyeyagane.” ³² (Mina bi Iesu di ago moi rama aeyo; ini ago niyo bi amiye oteimaro ina bi gokai muyego bi.)[☆]

³³ Ye Pilate dudusa ini ourefeidenana yavari dairisi Iesu raka nisi niyo, “Ya bi Jew vene di kini ba?”

³⁴ Ma nikabai reyo, “Mina nikaitena bi ya rofu baeyo, ba be vene yaku na dada ya oteimaradi?”

³⁵ Ma nikabai reyo, “Na bi Jew amiye ba? Yi vene ma Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene yaku nai vanari ya aeyadi. Ye beika be reyo?”

³⁶ Ye niyo, “Nai ourefeidenana amena sana bi diya mina kono di. Mina kono di vonisi, bi nai naivo naivo vene yaku ruda reyagadu, ye Jew vene de na moiyaagadu. Idu nai ourefeidenana amena sana bi diya mina kono di!”

³⁷ Mina dada Pilate yaku nikaiteyo, “Makai bi, ya bi kini ba?”

Ma nikabai reyo, “Ya nisa na bi kini. Na vata nisi mina konori okiyaka bi mina rofu, ago rama

[☆] **18:32:** Jn 3.14; 12.32

rofu niogau regika dada. Kaere bi ago rama di, bi nai ago neidego.”

³⁸ Ma Pilate nikaiteyo, “Ago rama bi beika?”

Iesu di umuyena ago

(Mt 27.15-31; Mk 15.6-20; Lk 23.13-25)

Mina niyo usi dairi etofaro nesi Jew vene rofu niyo, “Na bi mina amiye ideri vegu no yokoi de baku reyaka. ³⁹ Idu yi toutou bi Ferei ebu rena irakunari ya rofu amiye yokoi erufuyaine. Mina dada, ya ura rededi bi Jew vene di kini ya rofu erufugida ba?”

⁴⁰ Ye dudusa imuna niyadi, “Mina amiye bi de, idu Barabbas maka!” (Ina bi gavamani rofu ruda rena amiye yokoi.)

19

¹ Kamini Pilate Iesu afei boyo ma buburu vai reyadi. ² Ye iya rededi vene yabo imiye maena moi tetevai resi kini kana ada bou ini adari aesi varuka *purple* aku masi ³ ina rofu bosu niyadi, “Jew vene di kini o!” Resi seira famaradi.

⁴ Ma Pilate dudusa desi niyo, “Vefa kumo, na yaku ya rofu afei yaku deida, ye vegu no ini ideri yokoi de baku reyaka diba niyagane dada.” ⁵ Ma Iesu bi imiye maena kini kana ada bou ma varuka *purple* akuyo nufa deyo ma Pilate ina vene rofu niyo, “Amiye bi mini!”

⁶ Mina dada Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene ma naivo naivo vene vegasa imuna niyadi, “Satauro ikoko re, satauro ikoko re!”

Idu Pilate yaku niyo, “Ya kaya moisi satauro ikoko refa; na bi vegu no yokoi ini ideri baku de reyaka dada.”

⁷ Jew vene nikabai reyadi, “Una bi ago gira nufa ma mirona ago gira dada bi muyeyaine, ina kaya moi Sei di mida vo niyo dada.”

⁸ Kamini Pilate mina ago neidegasa besa ori resi ⁹ ma ini ourefeidenana yava torari dairi bosu Iesu nikaiteyo, “Ya bi goidu gutuna baeyo?”

Idu ago yokoi de niyo. ¹⁰ Dudusa niyo, “Na nikabai regiya ba? Ya diba de na bi ya erufugi o satauro ikoko regi di vava nufa bi?”

¹¹ Ye nikabai reyo, “Sei ya rofu vava de maro vonisi, ya bi vava na fafau bi de. Mina dada kaere yaku yi vanari na aeyo ini vegu no bi tora iniye.”

¹² Mina usi Pilate erufugi di ida maina reyo, idu Jew vene imuna niyadi, “Ya mina amiye erufugiya vonisi, ya bi Caesar di asini de! Kaere yaku nibigo bi kini, Caesar rofu ruda rego.”

¹³ Ye Pilate mina neidegasa Iesu afei desi kota rena di amena sana fafau ameinu reyo. Mirona sana roka nidedi “Fore ida”. (Hebrew agori mina bi “Gabbatha”.) ¹⁴ Kamini bi Ferei ebu rena irakuna di dogo dogo rena meda, meda tobo niyori kana. Ma Jew vene rofu niyo, “Yi kini bi mini!”

¹⁵ Idu imuna niyadi, “Afei bosu satauro ikoko re!”

Ye nikaiteyo, “Na bi yi kini satauro ikoko regida ba?”

Ye Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene nikabai reyadi, “Uni kini bi Caesar maka!”

¹⁶ Mina usi iya rededi vene di vanari aeyo satauro ikoko reyaganedi.

Iesu bi satauro ikoko reyadi

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

Mina resi moyadi ¹⁷ ma yakusi iniye ini satauro uakaisi gagani roka “Ada girika di sana” okiyo. (Hebrew agori bi roka nidedi “Golgotha”).

¹⁸ Minari satauro ikoko reyadi; amiye remanu ka makai reyadi, berou berou ma Iesu utari. ¹⁹ Ma Pilate yaku ka bura reyo ma satauro yabo odorori aeyadi, bi yomakai bura reyo: “Iesu Nazareth amiye, Jew vene di kini.” ²⁰ Jew vene tau yaku mina bura veyadi, adina mina sanari satauro ikoko reyadi bi taoni atafuri; Hebrew, Latin ma Greek agori bura reyadi. ²¹ Kamini Jew vene di Sei ma amiye utari naivo vene di varika vene Pilate rofu niyadi, “Bura ga re ‘Jew vene di kini’, idu, ‘Mina amiye yaku niyo, Na bi Jew vene di kini.’ ”

²² Ma nikabai reyo, “Beika bura reyaka bi bura reyaka mini.”

²³ Iya rededi vene yaku satauro ikoko regasa ini varuka iniye yokoi yokoi moisi ina 4 ri aeyadi; ini ideri varuka ka moyadi. Mina ideri varuka bi odorori egona rofu dabua yokoi maka dudu turiya reyadi, ²⁴ ye iniye iniye rofu niyadi, “Uvesi ga renadi, idu laki isira renadi kaere yaku moigo.” Mina yaku Sei di ago moi rama aeyainedi; mina niyo:☆

“Ini fogori nai varuka moi rau resi
nai varuka rofu laki isira reyadi.”

☆ **19:24:** Ps 22.18

Ye iya rededi vene yaku makai reyadi.

²⁵ Ma Iesu di nono ma ini rasini Mary, kaere bi Clopas di rema, ma Mary Magdalene bi satauro atafuri are regamadi. ²⁶ Ini nono ma ini usi dina amiye kaere uka maro ka atafuri are regamadi, ne rei vegasa niyo, “Nono, yi mida mini!”

²⁷ Resi ini usi dina amiye rofu niyo, “Yi nono mini!” Ma mina meda nemokori maka mina usi dina amiye yaku ini yavari afei boyo.

Iesu di muyena

(Mt 27.45–56; Mk 15.33–41; Lk 23.44–49)

²⁸ Gabi mamu tau vakoi rei vau reyadi diba niyo,* ye Sei di ago moi rama aeyaine dada, “Na bi kuru vaiyaka,” vo niyo.✧

²⁹ Waini ru siua vata baeyo bi minari amegamo; ye mina waini viniga dudu *sipanisi* vata baesi yabo roka *hyssop* tetekari tete risi ini venari moi odoro reyadi. ³⁰ Waini viniga moigasa niyo, “Kamini koina niyo!”

Mina nisi kuri agu risi ini vima maro.

Iesu di aveta imiyadi

³¹ Jew vene Pilate usa niyadi, bi satauro ikoko reyadi vene ini yuka uroki resi ini roaita moi soka regedi, bi dogo rena di medari dada, ye roaita bi Sabati medari satauro odoro ga fereyainedi; mina bi Sabati meda tora dada. ³² Mina dada iya rededi vene baesi Iesu sa satauro ikoko reyadi ouresi amiye ma amiye berou eta rofu di yuka uroki reyadi, ³³ idu Iesu rofu baesi veyadiri, bi sena muyeyo, bi ini yuka de uroki reyadi. ³⁴ Ye iya

* **19:28:** diba niyo; bura bedakai veyo nufa. ✧ **19:28:** Ps 22.15; 69.21

redo amiye yokoi yaku ini aveta ora dudu imiyo ma minari maka dava ma koru rausi reyadi. ³⁵ (Amiye kaere mina veyo, bi niogau reyo ma ini niogau rena ago bi rama; adina diba nido bi ago rama nido, ye ya ka mokena vari gira aeyaine dada.) ³⁶ Adina mina vata niyadi, Sei di ago moi rama aeyaine dada: “Ini nena yokoi de uroki regedi.”[☆] ³⁷ Ma dudusa Sei di agori niyo: “Imiyadi amiye bi vegedi.”[☆]

Iesu guri aeyadi

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Kamini mina usi, Arimathea amiye yokoi roka Joseph yaku Pilate rofu Iesu di roaita moigi usa niyo. (Ina bi Iesu di usi dina amiye yokoi, idu sui dudu, Jew vene ori reyo dada). Ma fereyo, mina dada baesi ini roaita moi diyo. ³⁹ Ma Nicodemus, kaere sena urusari Iesu baku reyo, ka bi *myrrh* ma *aloe*[†] moi mikisi resi moi baeyo; ini toe bi 33 kilogramme kana.[☆] ⁴⁰ Mina dada ini roaita moisi muramura safisa varuka buni dudu kumu riyadi, Jew vene roaita guri aena toutou kana. ⁴¹ Ye mina satauro ikoko reyadi sana ideri bi muro yokoi; muro ideri bi kono guri ruaka, muyena roaita yokoi mina ideri aena kode. ⁴² Guri aeyadi sana atafuri, ma Jew vene di dogo rena di meda dada, ini roaita minari aeyadi.

[☆] **19:36:** Ex 12.46; Num 9.12; Ps 34.20 [☆] **19:37:** Zech 12.10; Rev 1.7 [†] **19:39:** *aloe:* Mina bi muramura sisika buni; bi yabo di ona dudu riyadi. Bi muyeyo amiye di roaita guri dogo regi ifi reyadi. [☆] **19:39:** Jn 3.1-2

20

Guri aeyadi sana bi koina

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ Kamini uriyaku gorogoro mukuna nufasa, fura di ourena medari, Mary Magdalene bi guri aeyadi sana bosi guri di ida venari fore biri riyadi bi moi etagae riyadi mina veyo. ² Mina resi raga resi Simon Peter ma Iesu uka mado usi dina amiye yokoi rofu bosi niyo, “Bi Varika amiye guri sanari moi yakuyadi, ma una una toto ini aeyadi sana bi!”

³ Ye Peter mina usi dina amiye yokoisa guri aeyadi sana urana boyadi. ⁴ Ina vakoi raga regamadi, idu usi dina amiye yokoi Peter ebu resi guri sanari ina iko okisi ⁵ agu risi varuka buni maka veyo, idu guri ideri bi de boyo. ⁶ Ye Simon Peter usi okisi guri aeyadi sana dui resi varuka buni veyo. ⁷ Iesu di ne uruma varuka ini ada efono reyadi ka veyo; bi varuka bunisa ide, idu ini sanari maka firo risi aeyadi. ⁸ Kamini usi dina vene yokoi, kaere guri aeyadi sana rofu siko okiyadi, ka bi ini ideri bosi vesi mokena vari gira aeyo. ⁹ (Adina mina medari, Sei di ago ina toto, ye muyena dadi rae reyaine dada.) ¹⁰ Ye ini usi dina vene bi ini rautu neinei dairisi diyadi.

Iesu Mary Magdalene rofu ogau niyo

(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

¹¹ Idu Mary bi guri aeyadi sana etofaro are resi isaka nigasa agu risi ideri ne reyo ma ¹² Sei di naivo naivo vima remanu varuka feyo risi Iesu di roaita aeyadi sanari amegamadi ma veyo, yokoi bi ini ada rofu ma yokoi bi ini yuka rofu.

¹³ Kamini nikaiteyadi, “Rema, ya bi beika resi isaka nisa?”

Ma niyo, “Nai Varika amiye bi moiyadi ma goidu aeyadi bi na toto!”

¹⁴ Mina nigasa kero resi Iesu are redo ma veyo, idu bi ina toto. ¹⁵ Ye ina rofu niyo, “Rema, beika resi isaka nisa? Ya bi kaere maina reisa?”

Ma mokeyo bi muro nari redo amiye yokoi, dada niyo, “Amiye tora, moi diyo vonisi, bi goidu aeyo na oteima ma bosu moigida.”

¹⁶ Kamini niyo, “Mary!”

Ma kero resi Hebrew agori niyo, “*Rabboni!*” (Mina ini adina bi “Oteimana amiye”.)

¹⁷ Ma niyo, “Ga na avaka moi, adina nai Baba rofu bi dairina kode; idu nai dubuiyaka vene rofu disi nioteima, ‘Nai Baba ma yi Baba rofu dadigida, kaere bi nai Sei ma yi Sei.’ ”

¹⁸ Ye bosu usi dina vene rofu niogau reyo, “Na yaku Varika amiye veyaka.” Resi Iesu yaku niyo ago nioteimaro.

Iesu ini usi dina vene rofu ogau niyo

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ Fura di ourena meda uriyenauro, ini usi dina vene bi egogo sanari ida biri risi ae gira resi ideri amegamadi, Jew vene rofu ori reyadi dada. Ye Iesu baesi ini utari are resi niyo, “Uka amuta bi yasa ameyaine.” ²⁰ Mina ago ni vau resi bi ini vana ma aveta oteimaro, ye ada reyadi Varika amiye veyadi dada. ²¹ Ma dudusa niyo, “Uka amuta bi yasa. Baba yaku na nifeideyo kana, na ka ya nifeideida.” ²² Mina nisi ina fafau asa masi niyo, “Vima kikifa moifa. ²³ Amiye yokoi ini vegu

no moi erufugedi vonisi, bi koite makugo; ya ini vegu no de moi erufugedi vonisi, de moi koite makugo.”[☆]

Iesu ma Thomas

²⁴ Mina ituari Iesu boyori, amiye 12 yokoi roka Thomas, kaere ka roka niyadi Kakafasina,^{*} bi ina venesa de. ²⁵ Ye ini usi dina vene yaku niyadi, “Una yaku Varika amiye veyafa!”

Idu niyo, “Ini vanari ikoko imiyadi sana vesi nai vana ebuna aesi nai vana ini aveta ideri de aegida vonisi, bi toga mokena vari gira de aegida.”

²⁶ Gabi fura yokoi koina niyori, ini usi dina vene bi dudusa yava ideri amegamadi ma Thomas bi inasa. Bi yava ida biri risi ae gira reyadi, idu Iesu ini utari baesi are resi niyo, “Uka amuta bi yasa.”

²⁷ Resi Thomas rofu niyo, “Yi ebuna minari aesi nai vana ve; yi vana roto risi nai aveta ideri ae. Mokena vari gira de aena ga re, idu mokena vari gira ae!”

²⁸ Ye niyo, “Nai Varika amiye ma nai Sei!”

²⁹ Kamini niyo, “Yi mokena vari gira aeyo, na veyo dada, idu kaere vene na de veyadi, ma mokena vari gira aeyadi bi buni mago!”

Buka di ida

³⁰ Ye Iesu yaku ini usi dina vene di nemokori mokena vegu tau regamo, mina buka ideri bi de bura reyo. ³¹ Idu mina bura reyo, Iesu bi Keriso, Sei di mida mina rofu mokena vari gira aeyaine

[☆] **20:23:** Mt 16.19; 18.18 ^{*} **20:24:** Kakafasina: Greek agori bi Didymus.

dada, ye yi mokena vari gira aena dudu ini rokari vegu moigedi.

21

Iesu yaku usi dina vene 7 rofu ogau niyo

¹ Mina usi Iesu dudusa ini usi dina vene rofu Tiberias moka daidai tora adinari ogau niyo. Mina bi yomakai vata niyo: ² Minari bi Simon Peter, Thomas (ini roka yokoi ka Kakafasina*), Nathanael (Cana Galilee amiye), Zebedee di mida ma ini usi dina vene remanu. ³ Simon Peter yaku niyo, “Na bi kimai regida.”✧

Niyadi, “Una ka yasa baegifa.” Ye bosif[†] bouti keu riyadi, idu mina urusari bi yokoi moina de reyadi. ⁴ Uriyaku gorogoro Iesu moka daidai tora seriri are reyo, idu ini usi dina vene bi de vei mama reyadi. ⁵ Mina dada nikaiteyo, “Nai mida mida, oyena be moyadi ba ide?”

Nikabai resi niyadi, “Ide.”

⁶ Ma niyo, “Reke moisi bouti di vana rama rofu younesi be moigedi.” Ye reke youneyadi bi rutu rei baena anua reyadi, adina bi oyena tau gade moyadi.✧

⁷ Mina dada usi dina amiye kaere Iesu uka maro bi Peter rofu niyo, “Mina bi Varika amiye!” Ye Simon Peter bi faisara dada, Varika amiye mini neidesi ini bou varuka ini gagabari misi bi moka daidai torari sokau reyo. ⁸ Idu usi dina vene bedakai reke oyena tau gade vata baeyo, mina moi rutu resi bouti keu riyadi, adina kono

* **21:2:** Kakafasina: Greek agori bi Didymus. ✧ **21:3:** Lk 5.5

† **21:3:** Bura bedakai ka evade nufa. ✧ **21:6:** Lk 5.6

bi maike de, 90 metre‡ kana. ⁹ Ye utae rigasa bi minari ita guruma oyena fafau ma beredi be veyadi. ¹⁰ Ma Iesu yaku niyo, “Oyena be na mafa ruika moiyadi mina.”

¹¹ Mina dada Simon Peter bouti keu risi reke oyena tora tora vata baeyo mina konori moi rutu reyo; ini naba bi 153. Bi tau gade, idu reke uvesi de reyo. ¹² Iesu yaku niyo, “Baesi iri-iri refo.” Ini usi dina vene ka ini nikaitena “Ya bi kaere?” bi mokena de reyadi, adina diba niyadi be Varika amiye mini. ¹³ Ye boi nesi beredi moisi maro ma oyena ka makai reyo.

¹⁴ Mina bi uru regode Iesu ini usi dina vene rofu ogau niyo ini muyena gutuna dadi rae reyo fufutari.

Iesu ma Peter

¹⁵ Iruku iriyadi koina niyori, Iesu yaku Simon Peter nikaiteyo, “Simon, John§ di ubama, ya besa na rofu uka maisa mina vene kana ba ide?”

Ma nikabai reyo, “Yo, Varika amiye, ya ya diba ya ura reida.”

Ma Iesu niyo, “Nai mamoe mida mida vana re.” ¹⁶ Dudusa uru remanu ina rofu niyo, “Simon, John di ubama, na rofu uka maisa ba de?”

Ma niyo, “Yo, Varika amiye, ya ya diba ya ura reida.”

Ma niyo, “Nai mamoe dogo re.” ¹⁷ Ma uru regodenu niyo, “Simon, John** di ubama, na ura reisa ba ide?”

‡ **21:8:** 90 metre: Greek agori bi 200 cubit. § **21:15:** John; bura bedakai Jonah nufa. ** **21:17:** John; bura bedakai Jonah nufa.

Kamini Peter bi iriyeduka reyo, adina bi uru regode nikaiteyo, “Na ura reisa ba de?” Ye nikabai reyo, “Varika amiye, ya bi beika baika tau gade ya diba; ya ya diba ya ura reida!”

Ma niyo, “Nai mamoe mida mida vana re. ¹⁸ Rama iniye ya nida, ya goduari bi ya kaya farasi resi goidu digi ura regamo bi digamo. Idu ugava nigasa vana roto rigiya, ma amiye be yaku ya farasi resi bi goidu digi ura de regiyari, bi ya afei digedi.” ¹⁹ (Mina nigamo bi Peter ini gokai muyesi Sei di roka moi odoro rigo oteimagi.) Mina nisi ka niyo, “Na usi bae!”

Yesu ma ini usi dina vene be

²⁰ Peter kero resi usi dina amiye kaere Iesu yaku uka magamo, bi usi diyo mina veyo—mina amiye bi kaere Iesu kokobari etebe rigasa iruku irisi nikaiteyo, “Varika amiye, kaere yaku ya siri rego?”[☆] ²¹ Ye Peter yaku mina vegasa bi Iesu nikaiteyo, “Varika amiye, yomina amiye bi gokai?”

²² Kamini nikabai reyo, “Vegu amebigo mamona baegida mina ura regida vonisi, bi ya rofu bi gokai? Na usi bae!”

²³ Ye usika ourena vene fogori sina yokoi vai resi niyadi mina usi dina amiye bi de muyego; idu Iesu bi diya muyego ina rofu de niyo, idu, “Vegu ameibobigo bogo na baegida mamona ura regida vonisi, bi ya rofu bi gokai?”

²⁴ Mina bi usi dina amiye kaere mina beika baika rofu niokusi mina bura reyaka. Ma una una diba ini niokuna ago bi rama.

☆ **21:20:** Jn 13.25

Ago metona

²⁵ Ye Iesu yaku ka beika baika tau reyo. Ma yokoi yokoi bura reyagaduri, bi nai mokenari kono tora noibanu bi mina bura rena buka moi gira de reyagadu.

**Sei di Uka Ago Ruaka
Ruth and the New Testament in the Doromu-Koki
Language of Papua New Guinea
Rut na Nupela Testamen long tokples Doromu-Koki
long Niugini**

copyright © 2011-2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Doromu-Koki

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-03-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 31 Aug 2023

21189aa1-9850-5863-b4a2-22b21f2fbbe9